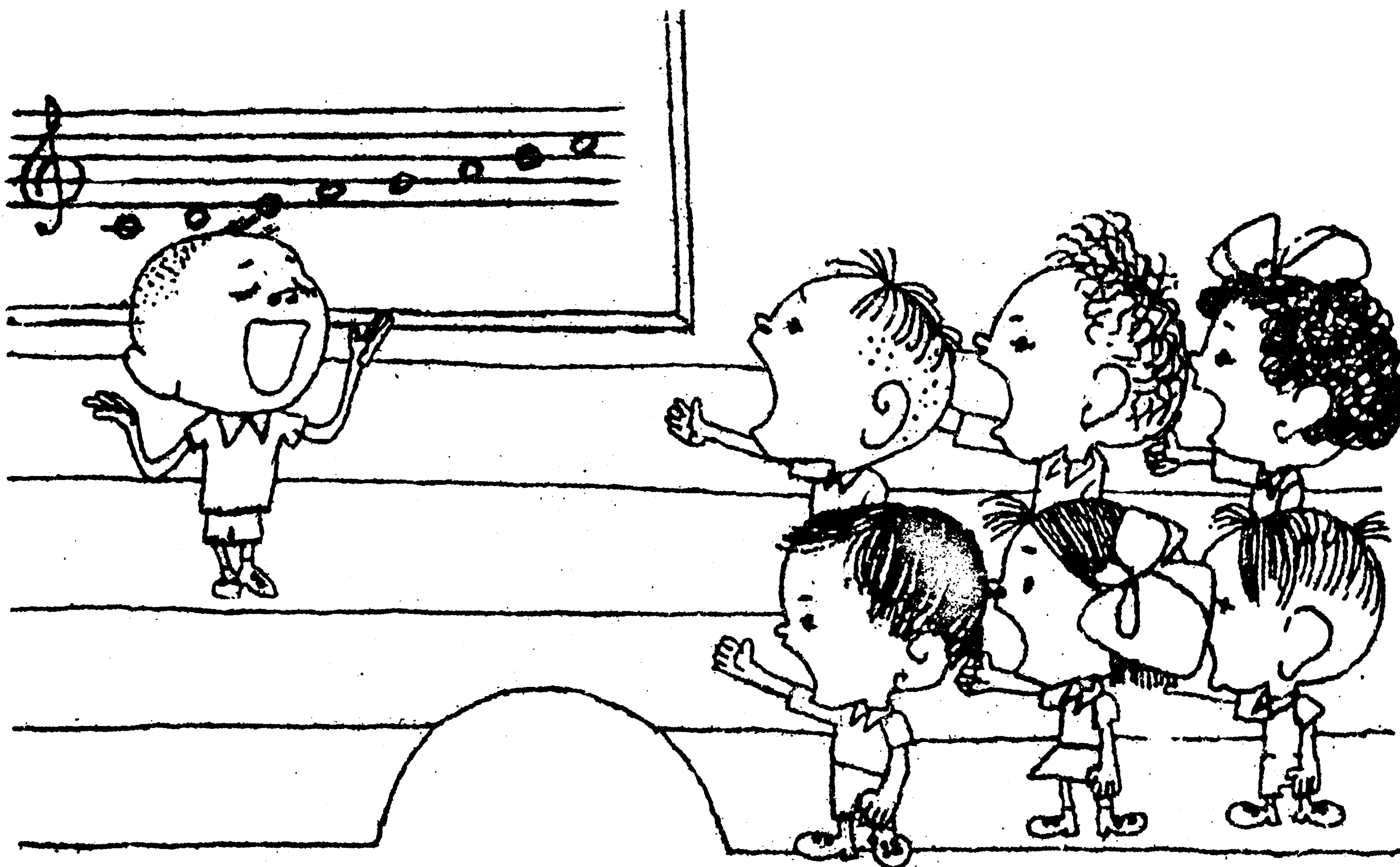

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І
МИСТЕЦТВ**

РОБОЧИЙ ЗОШИТ З СОЛЬФЕДЖІО

І клас

Методичний посібник

Київ-2002

Робочий зошит з сольфеджіо. 1 клас: Методичний посібник
/ Упор. І.Є.Ткаченко. – К.:ДАКККіМ, 2002. – 36с.

Упорядник

**І.Є.Ткаченко, викладач ДМШ
№ 2 м.Суми**

Рецензент

**М.П.Коваль, викладач-методист
Сумського вищого училища
мистецтв ім.Д.Бортнянського**

Методичний посібник розрахований на початковий етап навчання юних музикантів, покликаний полегшити сприйняття нового матеріалу, ефективно використовувати робочий час на уроках сольфеджіо, зробити процес навчання цікавим і доступним.

Для викладачів та учнів початкових шкіл естетичного виховання.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Початковий етап навчання юних музикантів ставить перед викладачами сольфеджіо ряд важливих завдань: знайомство з основними елементами нотного письма, метро-ритмічними поняттями, ладом, тональностями, інтервалами тощо.

Робочий зошит призначений для використання дітьми на кожному уроці сольфеджіо, покликаний полегшити сприйняття нового матеріалу, зробити процес навчання більш зрозумілим, цікавим, доступним.

Діти будуть зацікавлені завданнями з елементами малювання (зафарбовування ступенів гами, інтервалів певними кольорами). Залишені в посібнику пусті сторінки призначені для запису диктантів.

Велика увага в роботі приділяється правопису головних елементів нотного письма, що допоможе учням сформувати гарний нотний почерк, полегшити виконання домашніх завдань.

Методичний посібник допоможе викладачам сольфеджіо звільнити навчальний час для занять співом, слуховим аналізом, численними творчими вправами.

Батьки учнів за допомогою посібника зможуть контролювати процес навчання, а також додатково відпрацьовувати з дітьми засвоєний навчальний матеріал.

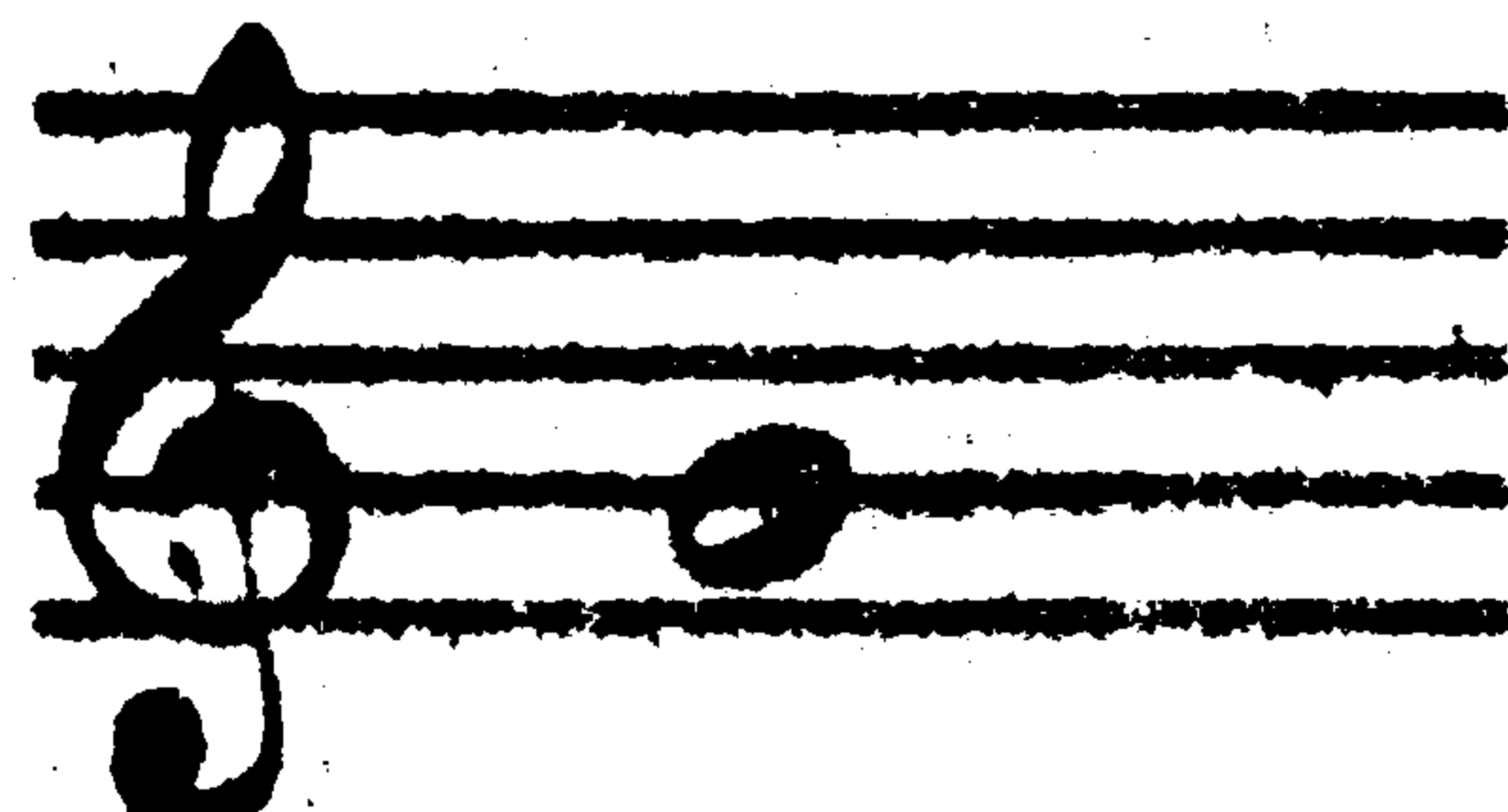
НОТНЕ ПИСЬМО

5
4
3
2
1

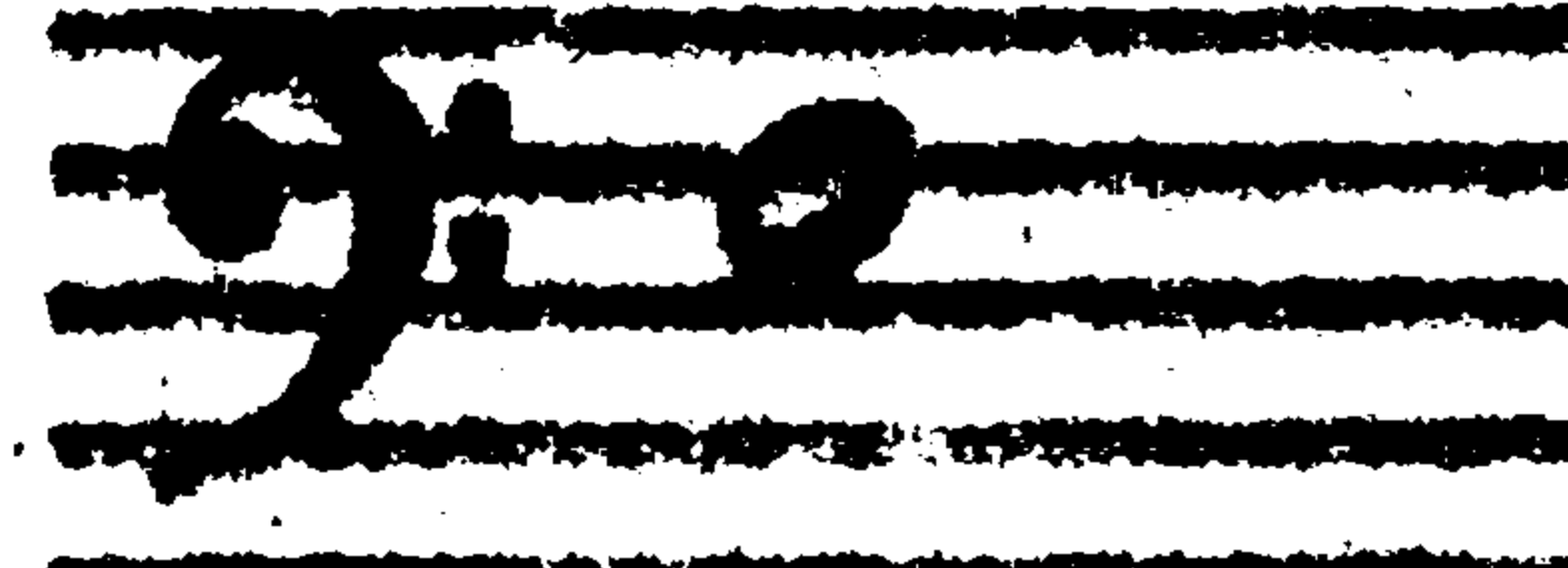

Нотний стан

На нотному стані записують ноти.

*Ключ соль, або скрипковий
ключ*

Ключ фа, або басовий ключ

КЛЮЧ –це знак, що вказує положення на нотному стані одного із звуків.

НОТА-це знак для запису музичних звуків.

Розташування нот в скрипковому ключі:

Перша октава

Друга октава

ДО РЕ МІ ФА СОЛЬ ЛЯ СІ   ДО РЕ МІ ФА СОЛЬ ЛЯ СІ

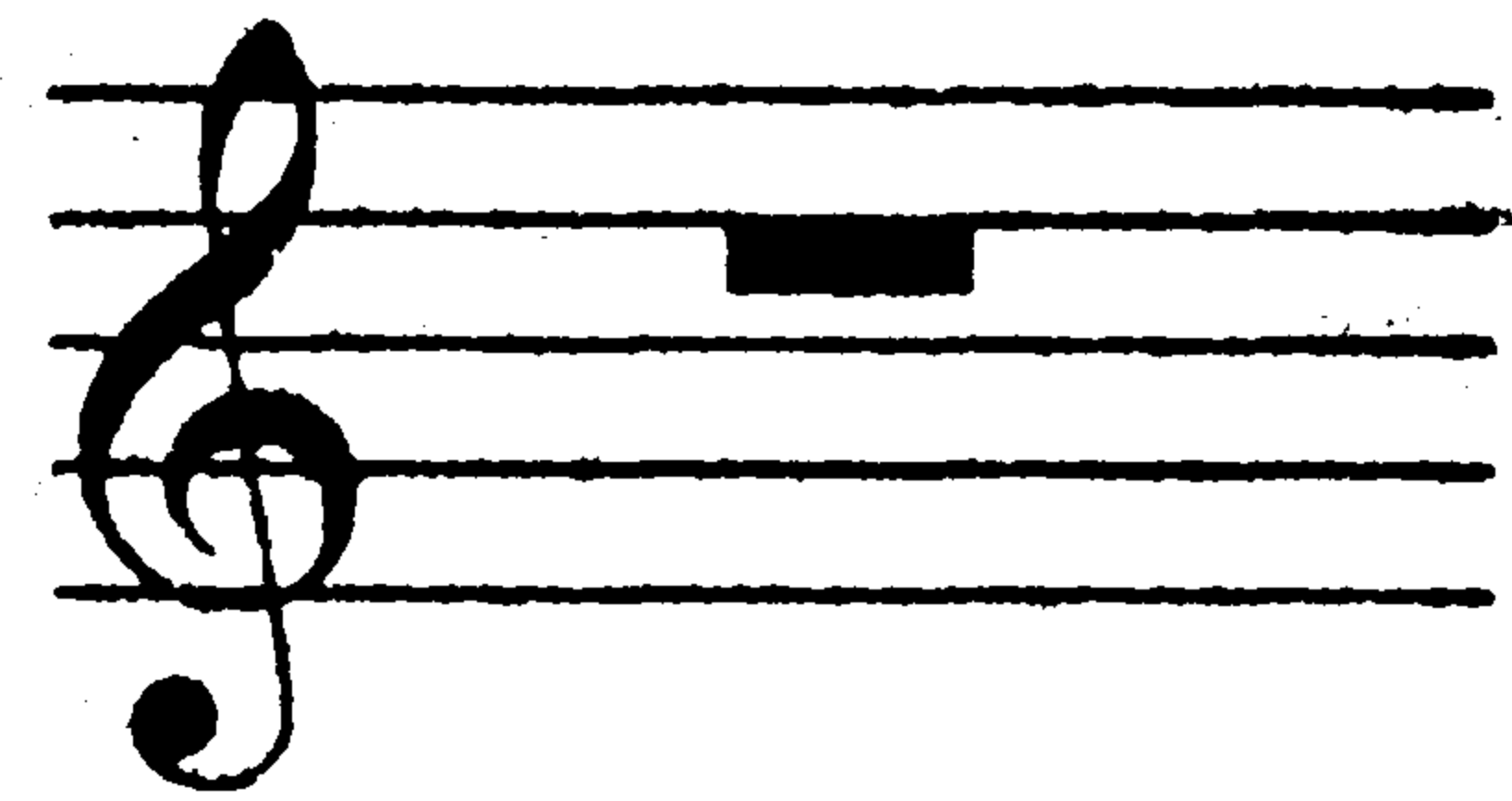
Розташування нот в басовому ключі:

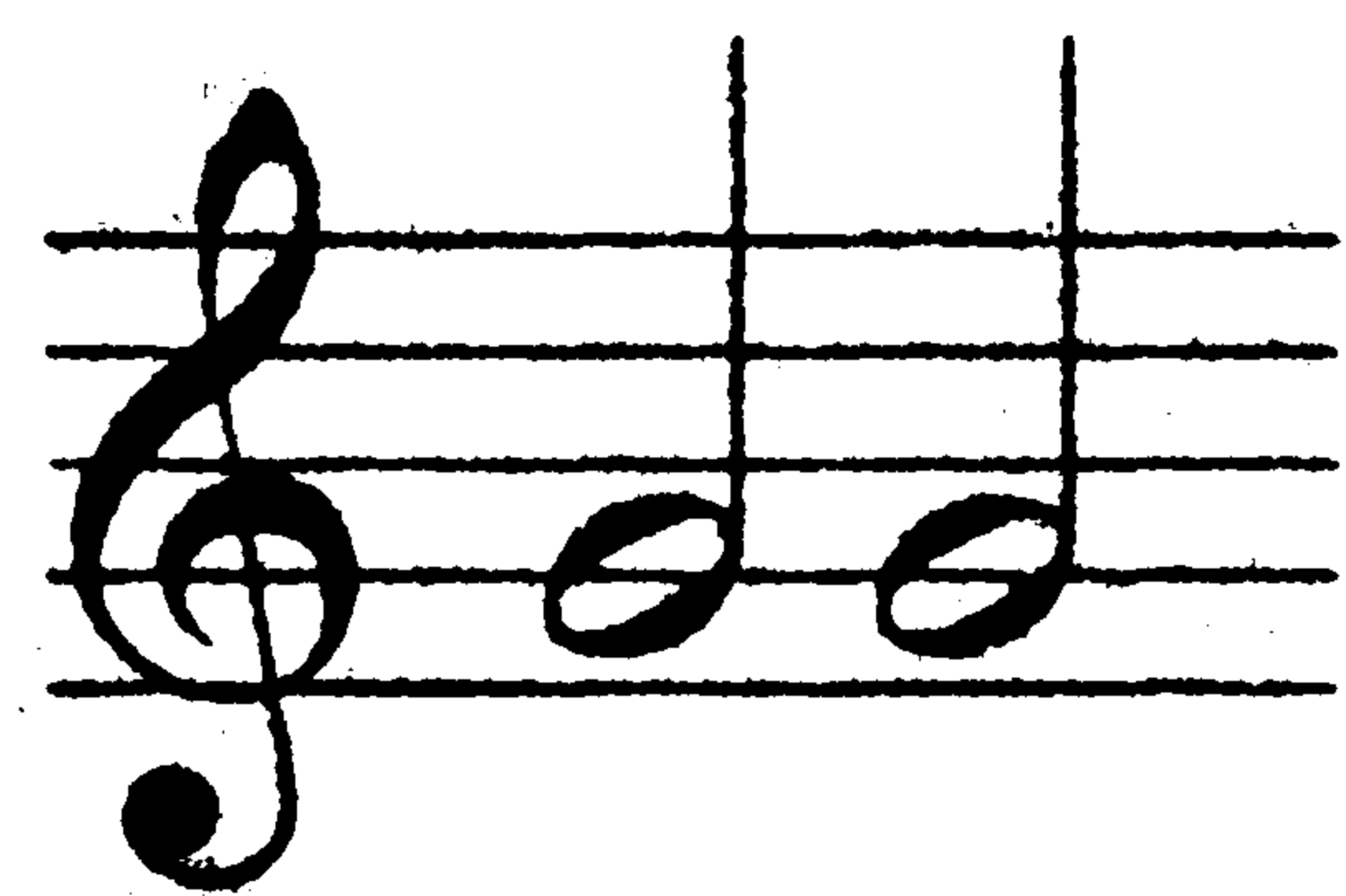
ПАУЗА – знак мовчання, перерва у звучанні музики.

Ноти і паузи мають однакові тривалості:

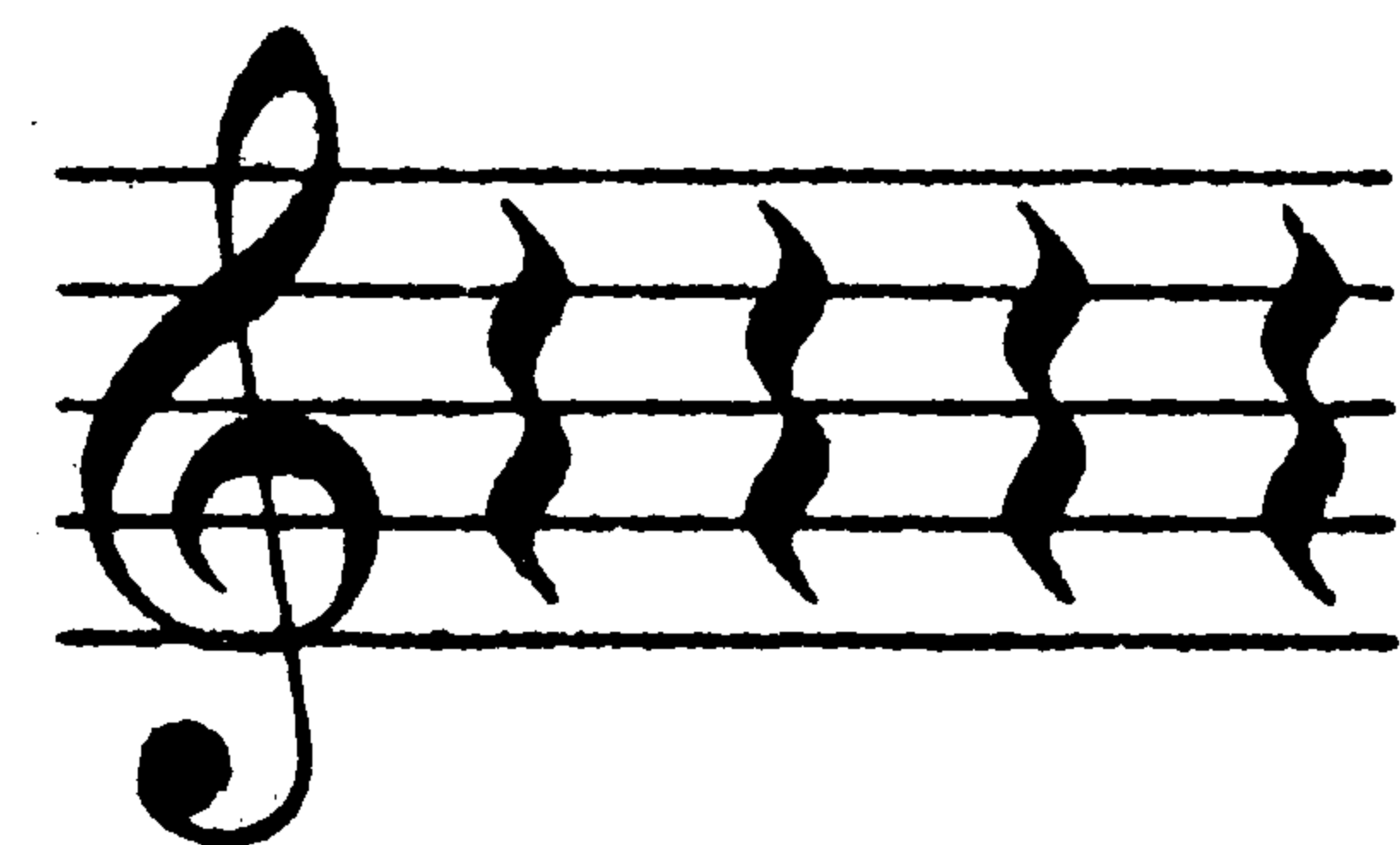
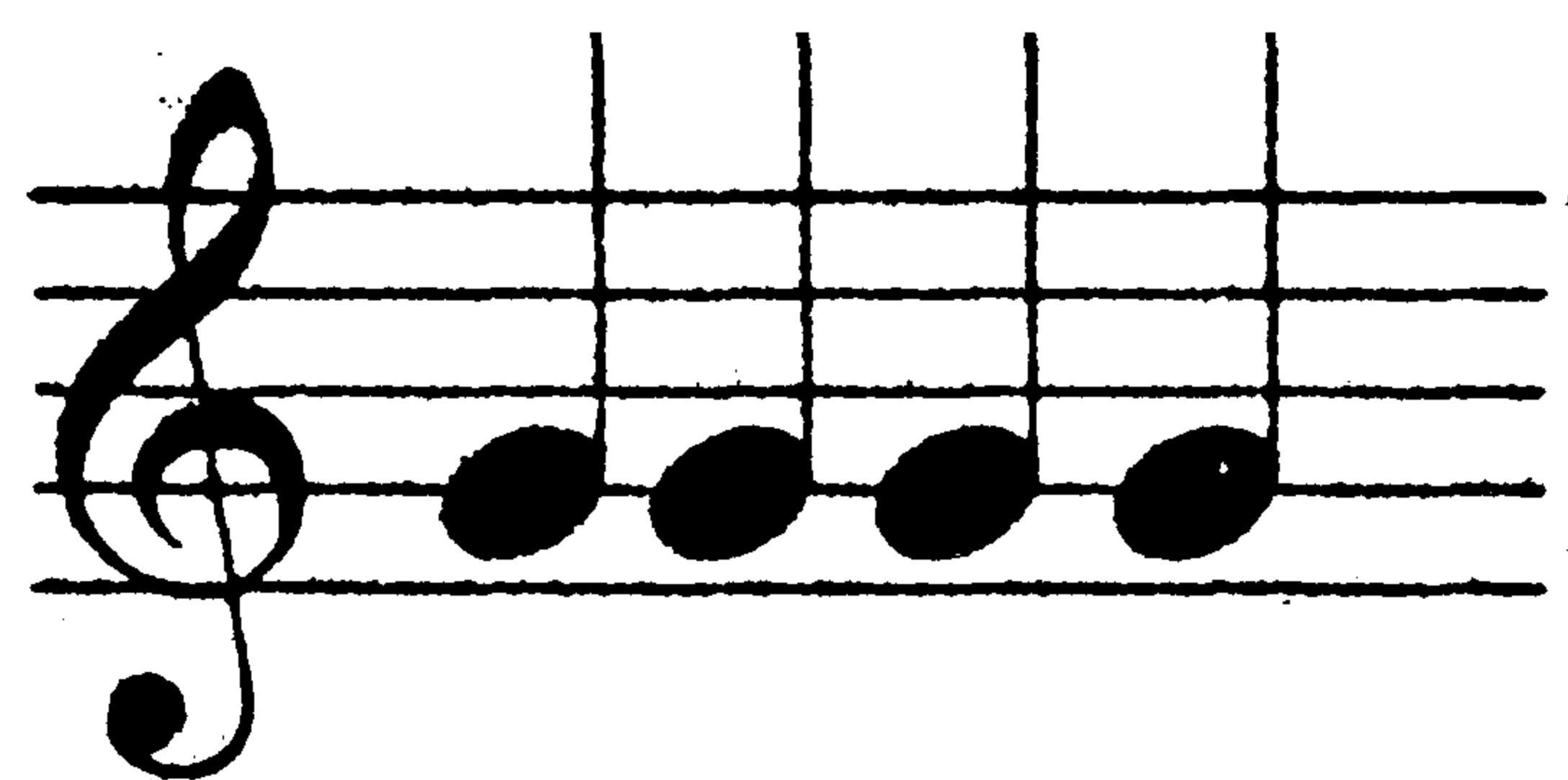
Ціла

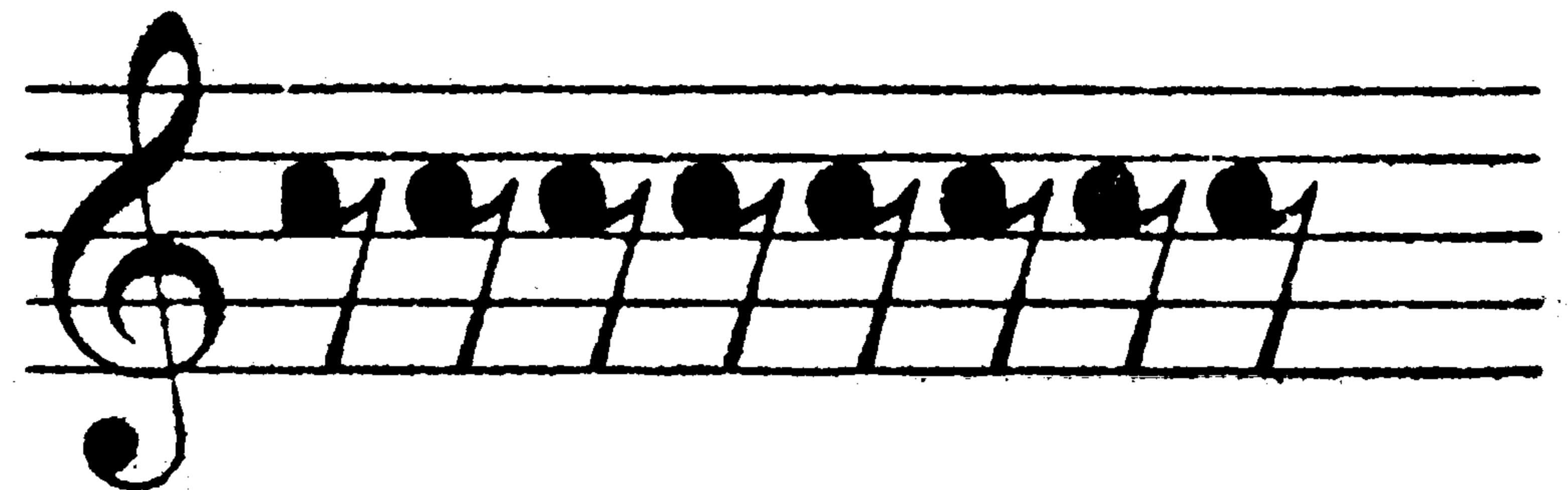
Половинні

Четвертні

Восьмі

1. Розв'язати музично-математичні приклади:

$$\text{♩} + \text{♩} =$$

$$\text{♩} + \text{♩} + \text{♩} + \text{♩} =$$

$$\text{♩} - \text{♩} =$$

$$\text{♩} + \text{♩} + \text{♩} + \text{♩} =$$

$$\text{♩} + \text{♩} =$$

$$\text{♪} + \text{♪} =$$

$$\text{♩} + \text{♩} =$$

$$\text{♩} + \text{♩} =$$

$$\text{♩} - \text{♩} =$$

$$\text{♪} + \text{♪} + \text{♪} + \text{♪} =$$

$$\text{♩} - \text{♩} =$$

$$\text{♩} + \text{♩} =$$

2. Правовис музичних знаків.

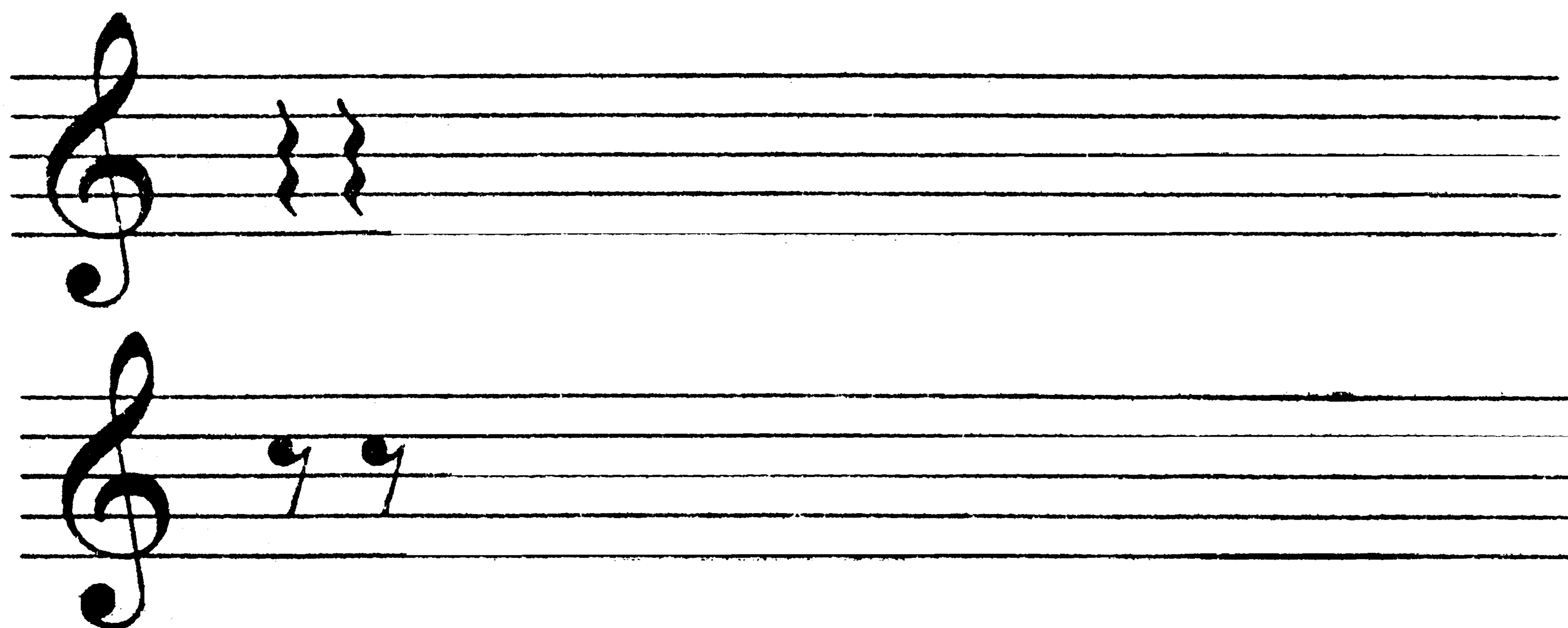
Four musical staves are shown, each with two examples of a musical symbol for practice. The symbols are: 1. Treble clef (C-clef on the first line), 2. Bass clef (F-clef on the fourth line), 3. Treble clef (C-clef on the first line), and 4. Treble clef (C-clef on the first line).

3. Записати тривалості нот.

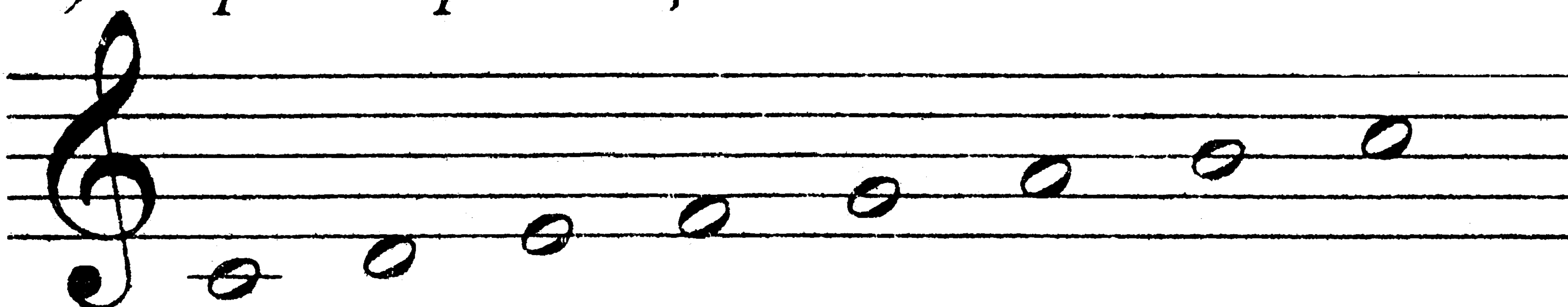
The image displays five musical staves, each illustrating a different note value. The first staff shows six whole notes ascending from G4 to D5. The second staff shows eight half notes ascending from G4 to D5. The third staff shows ten quarter notes ascending from G4 to D5. The fourth staff shows sixteen eighth notes ascending from G4 to D5. The fifth staff shows sixteen sixteenth notes ascending from G4 to D5.

4. Записати тривалості пауз.

The image displays two musical staves, each illustrating a different duration of a rest. The first staff shows two whole rests, each represented by a thick horizontal bar on the middle line of the staff. The second staff shows two half rests, each represented by a thick horizontal bar on the middle line of the staff with a vertical line extending downwards from its center.

5. а) Перетворити цілі ноти в половинні.

б) Перетворити половинні ноти в четвертні.

в) Перетворити четвертні ноти на восьмі.

г) З'єднати четвертні так, щоб утворилися восьмі.

д) З'єднати стрілками ноти з відповідними за тривалостями паузами.

Four musical notes on the left are to be connected by arrows to four horizontal lines representing rests on the right. The notes are: a quarter note, an eighth note, a half note, and a quarter note. The rests are: a quarter rest, an eighth rest, a half rest, and a quarter rest.

б. а) Записати вказані ноти в першій октаві.

A musical staff with a treble clef and a common time signature. Below the staff are the notes: СОЛЬ МІ СІ РЕ ФА ДО ЛЯ.

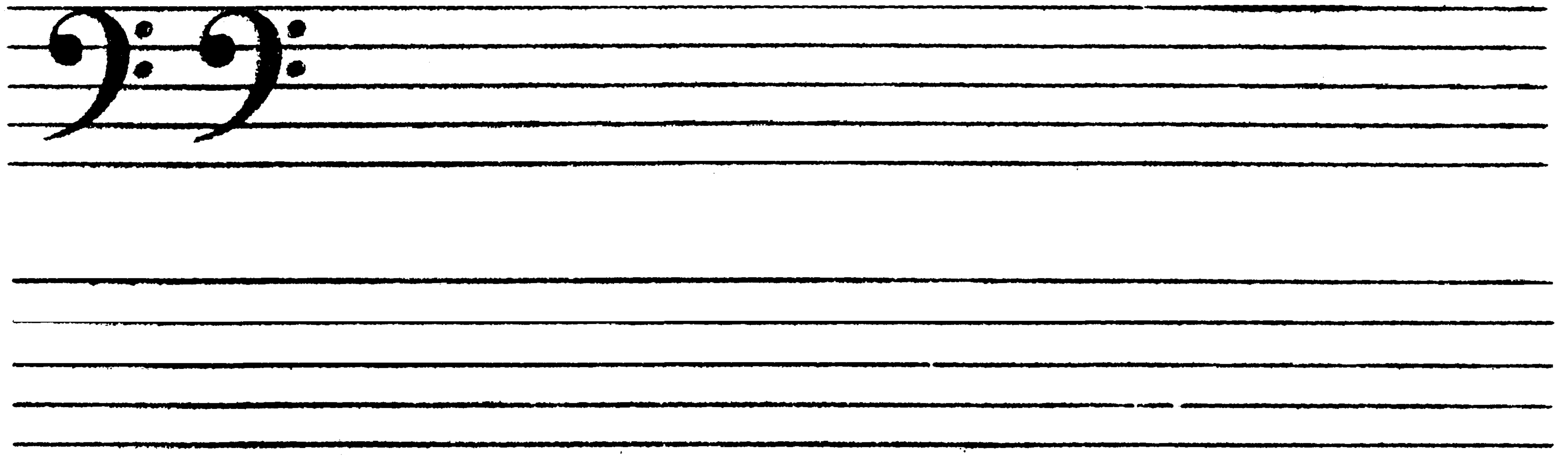
б) Записати ноти в другій октаві.

A musical staff with a treble clef and a common time signature. Below the staff are the notes: РЕ ЛЯ МІ ДО СОЛЬ ФА СІ.

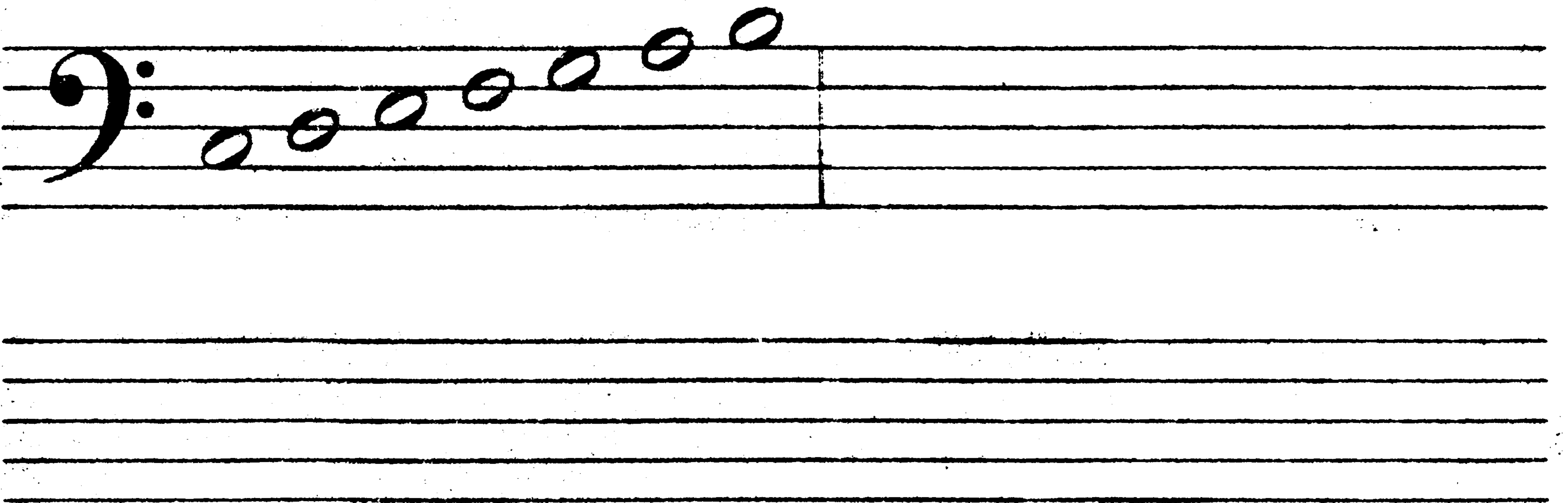
в) Підписати ноти.

A musical staff with a treble clef and a common time signature. The staff contains eight notes: a quarter note on G4, an eighth note on A4, a quarter note on B4, a half note on C5, a quarter note on B4, an eighth note on A4, a quarter note on G4, and a half note on F4.

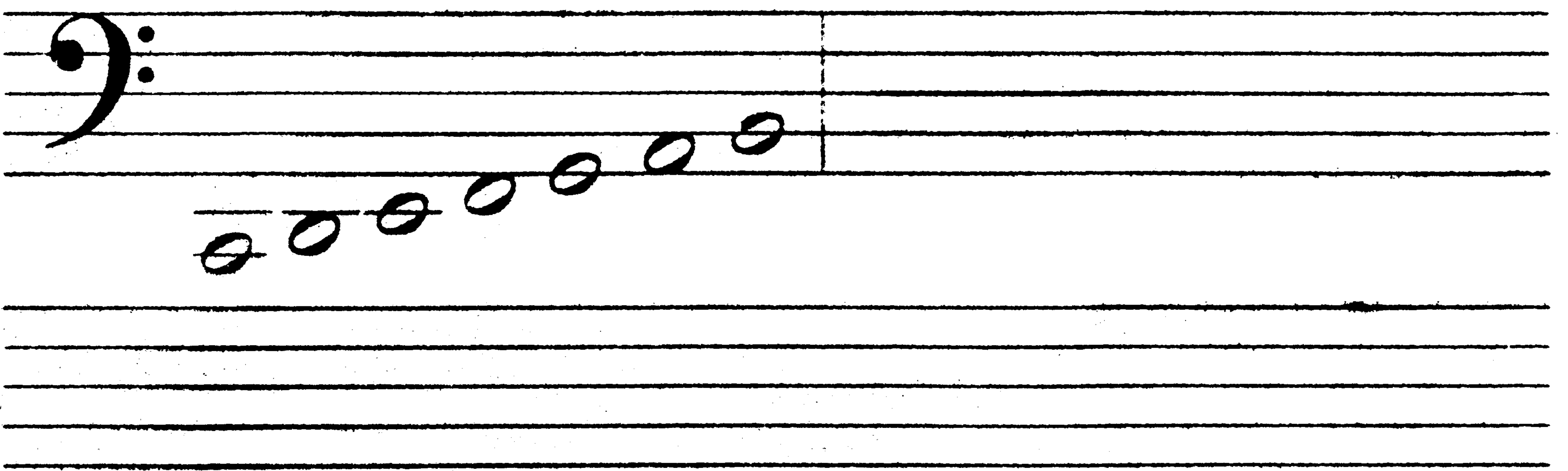
7. а) Записати басовий ключ.

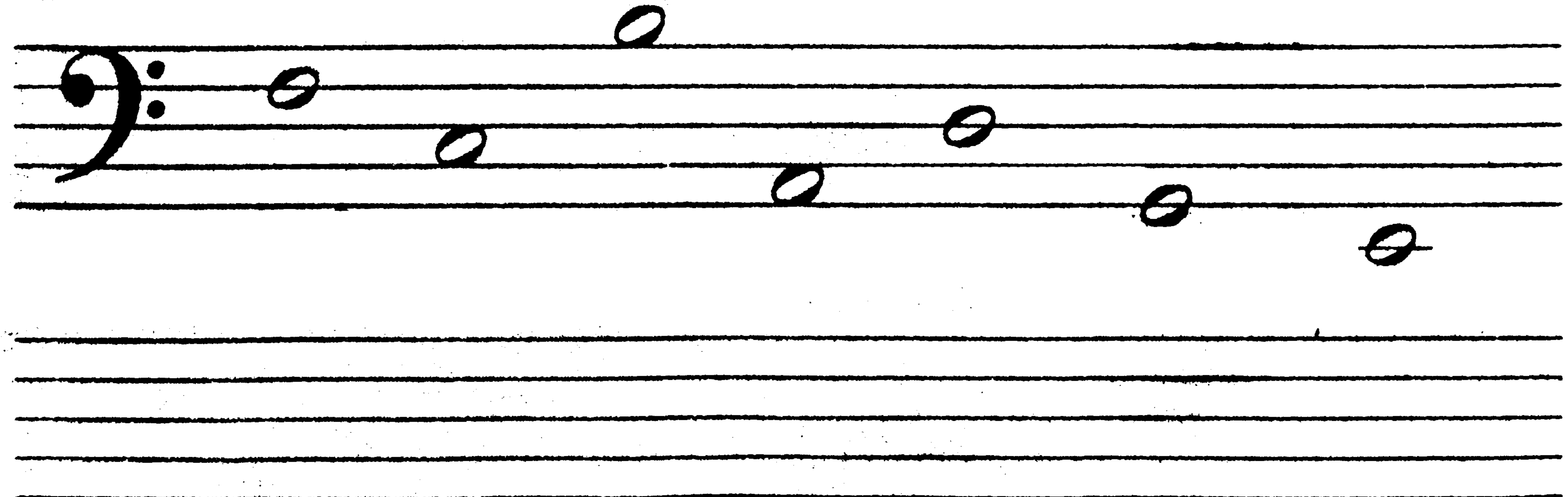
б) Записати ноти малої октави.

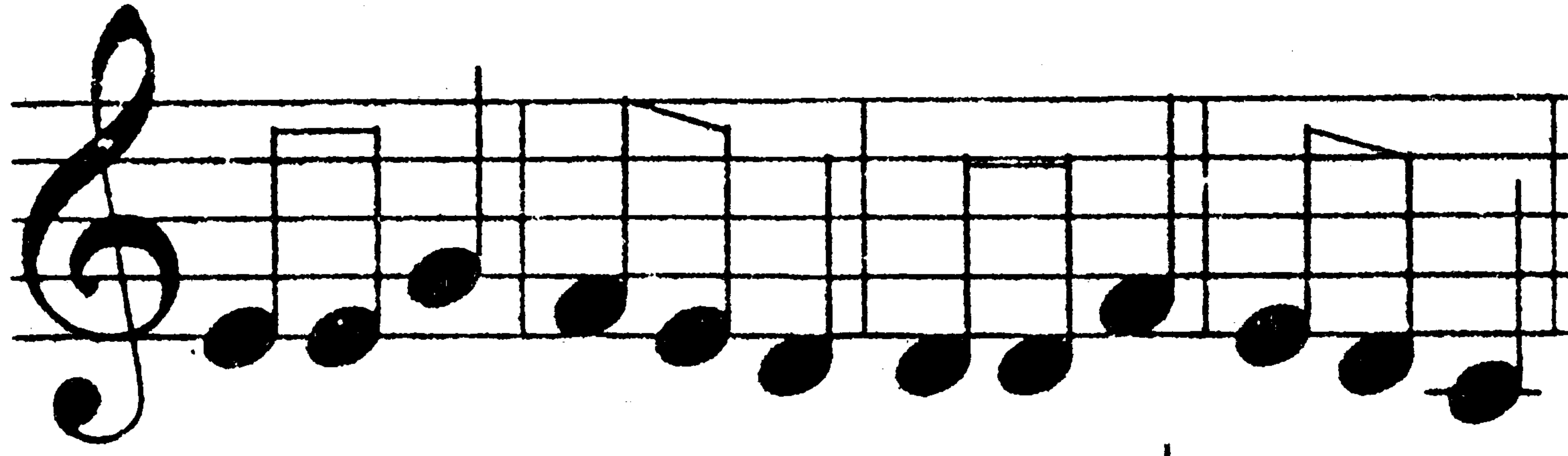
в) Записати ноти великої октави.

г) Підписати подані ноти.

8. *Визначити, в якій октаві записані мелодії:*

_____

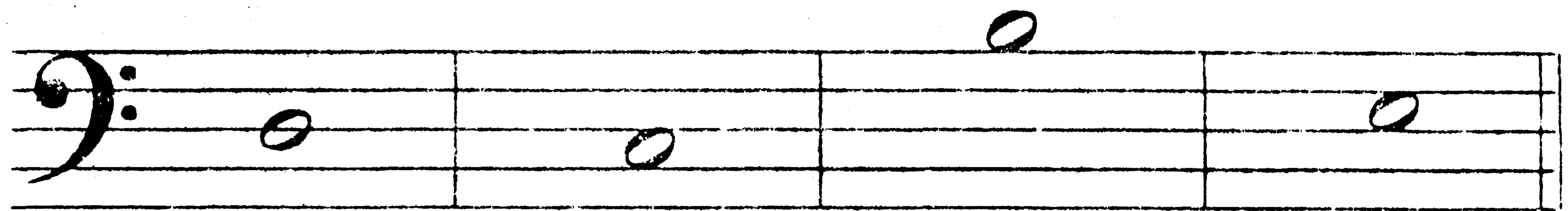
_____

_____

_____

9. а) *Розв'язати слова, зашифровані за допомогою нот у басовому ключі:*

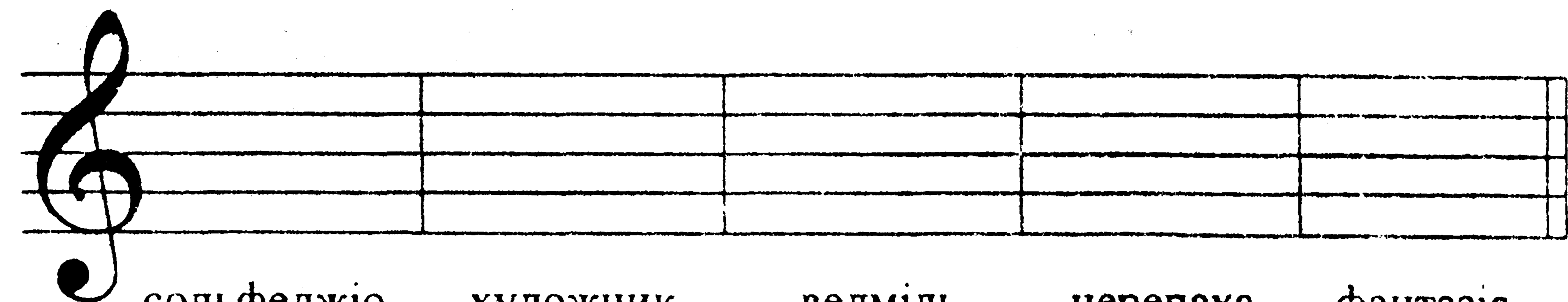
віте_ць

_рога

о_нь

_нор

б) *Підкреслити "сховані" в словах назви нот і записати їх в другій октаві:*

сольфеджіо

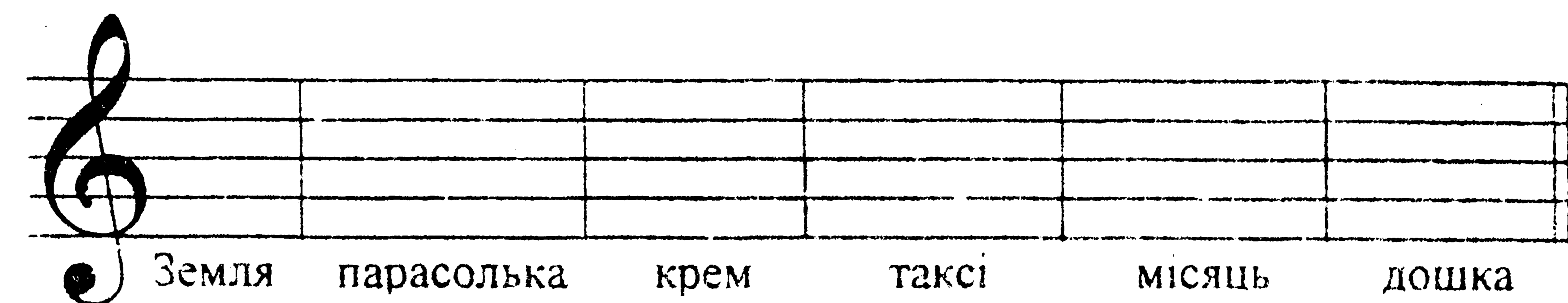
художник

ведмідь

черепаха

фантазія

в) *першій октаві*

Земля

парасолька

крем

таксі

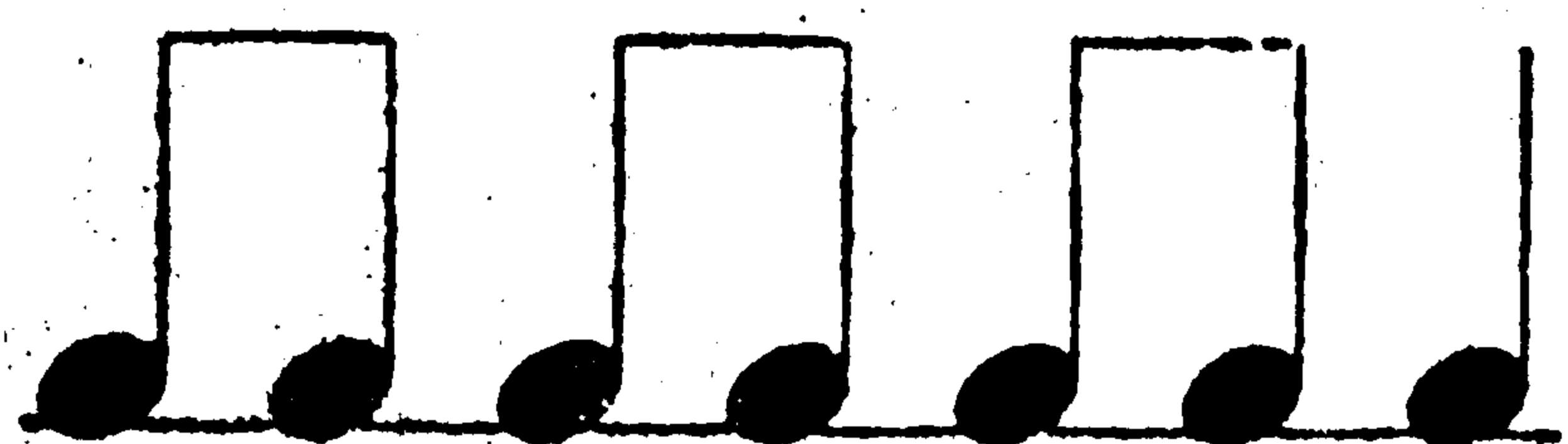
місяць

дошка

РИТМ. РОЗМІР.

1. Записати ритмічний рисунок віршів.

Під березу їжачок

Наносив сінця стожок.

Їхав лис через ліс,

Поламав п'ять коліс

Сів шпак на шпаківню,

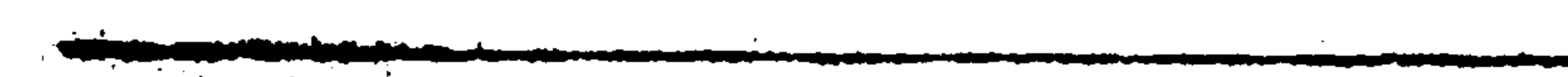
Заспівав шпак півню:

Ти не вмієш так як я,

Так як ти-не вмію я.

Котик небом літає.

Котик хмарку латає.

Щоб не падав дощик,

Не намочив хвостик.

Сонечко ласкаве

Світить з висоти.

Весело всміхаємось

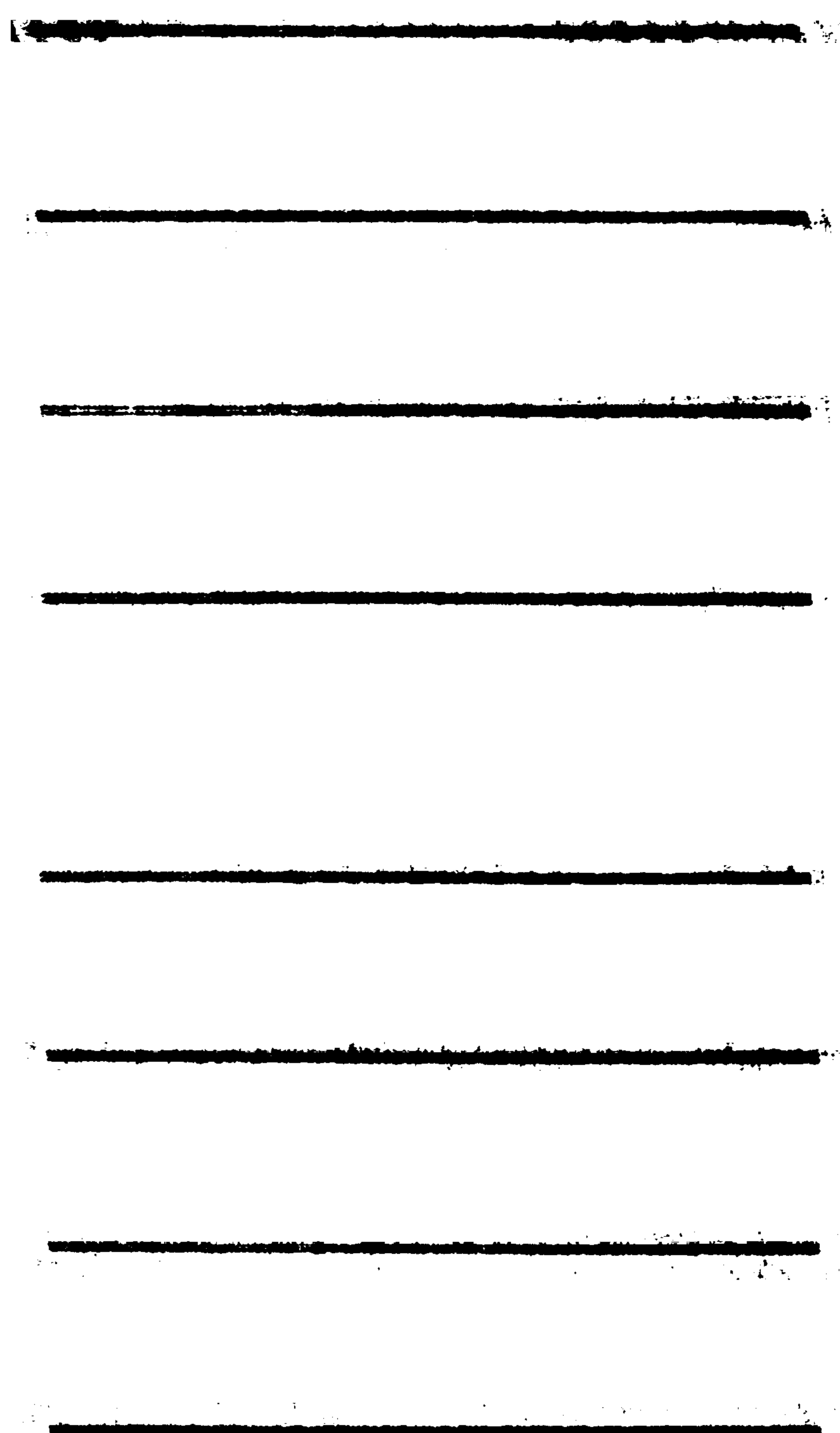
Я, і вің, і ти.

Рудий, рудий котик,

Шовковий на дотик.

Лагідно ступає,

Тишу зберігає.

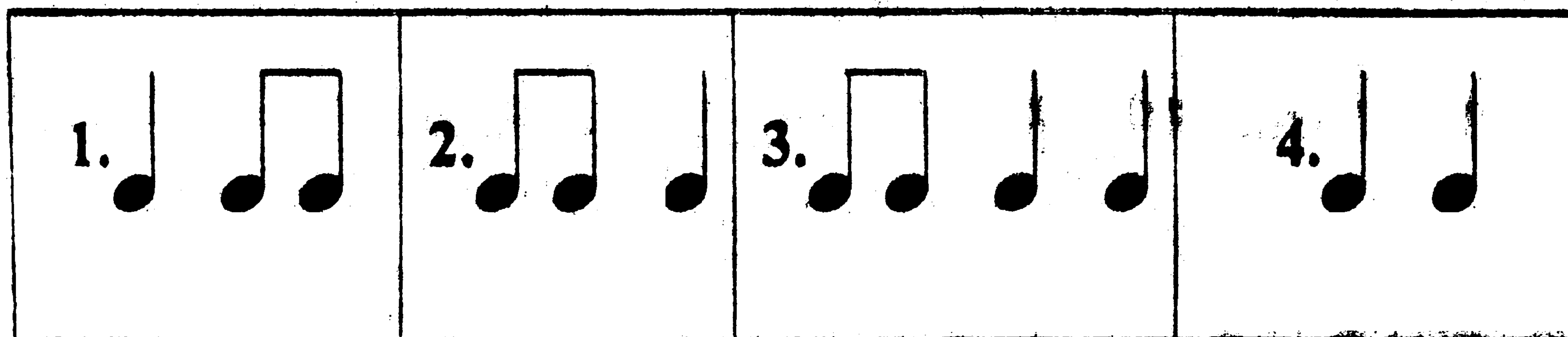
2. До якого ритмічного малюнка підходять подані слова:

Їжачок
Равлик

Ластівка
Полуниця

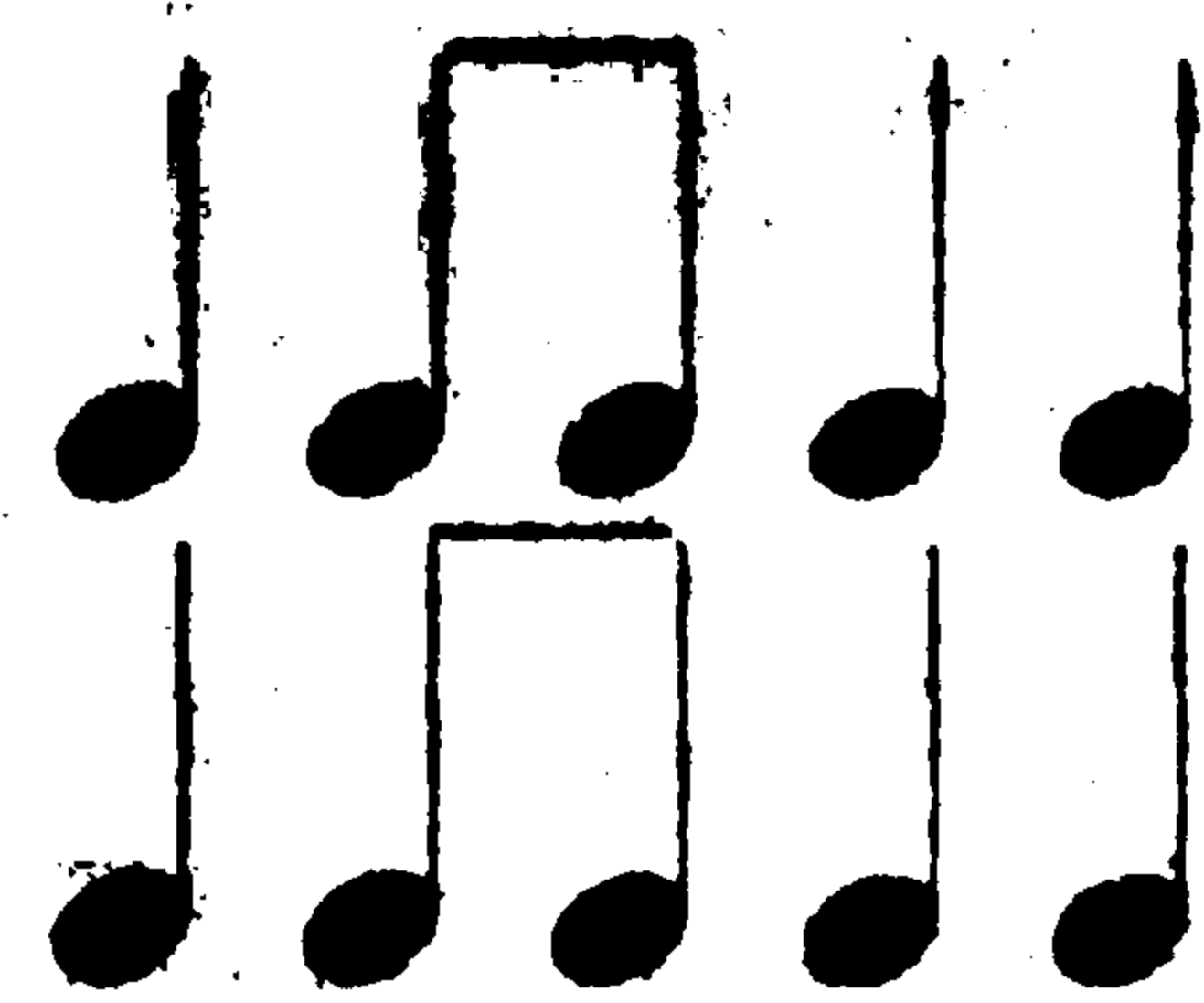
Літак
Квітка

Ведмежатко
Зіронька

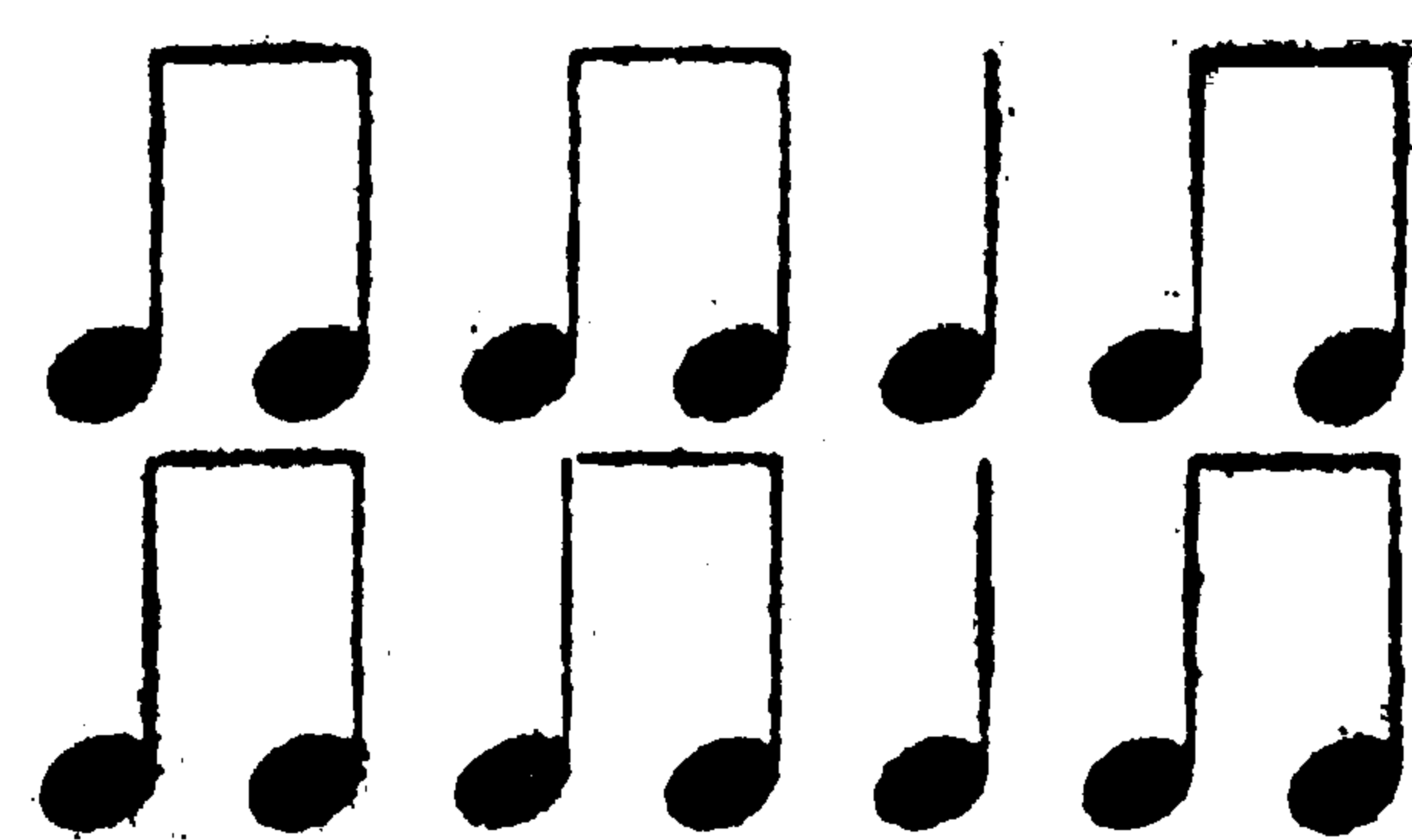

3. Поєднати стрілками вірші та відповідні до них ритмічні малюнки.

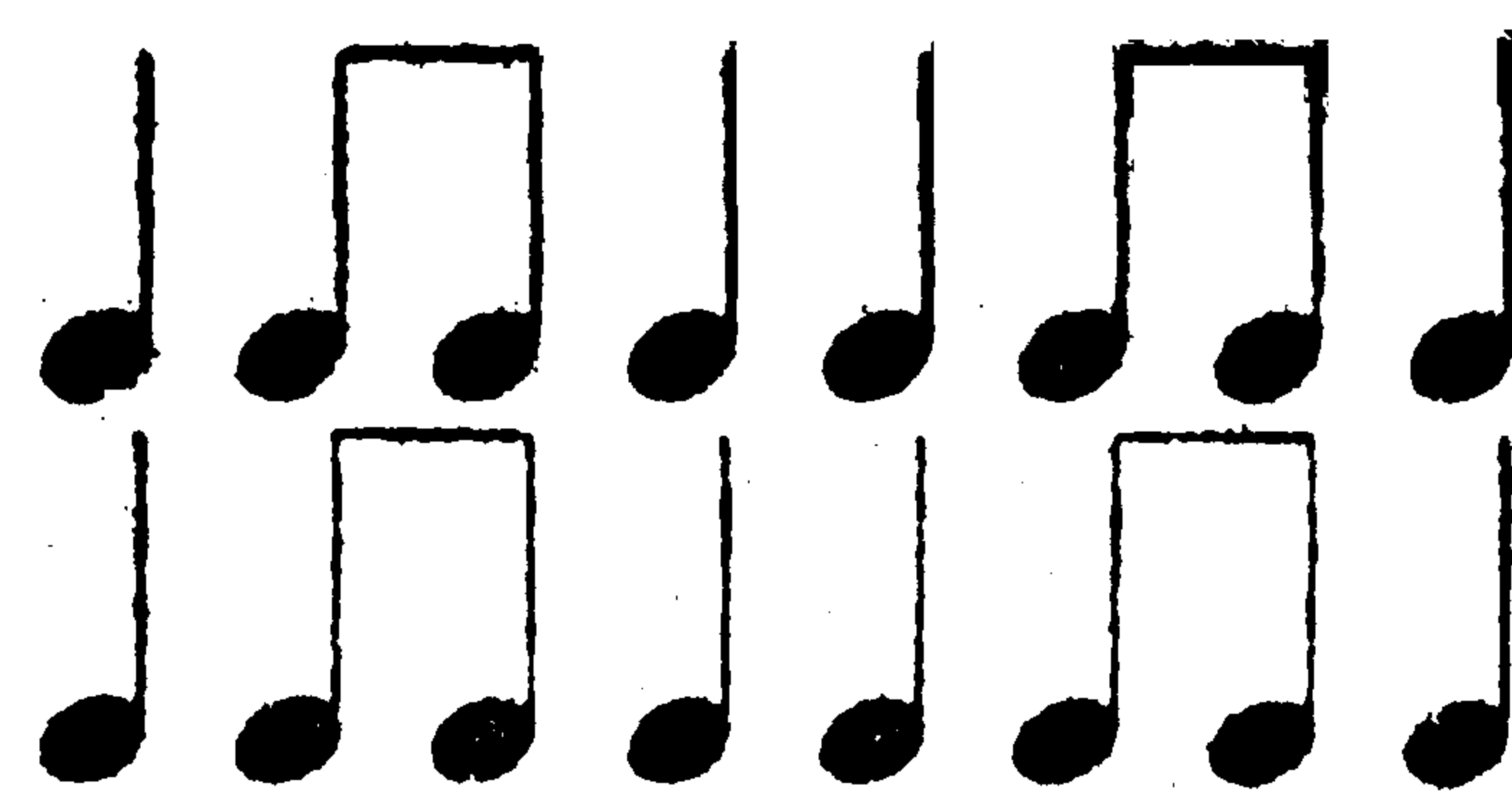
Вийди, вийди, сонечко,
Під моє віконечко.

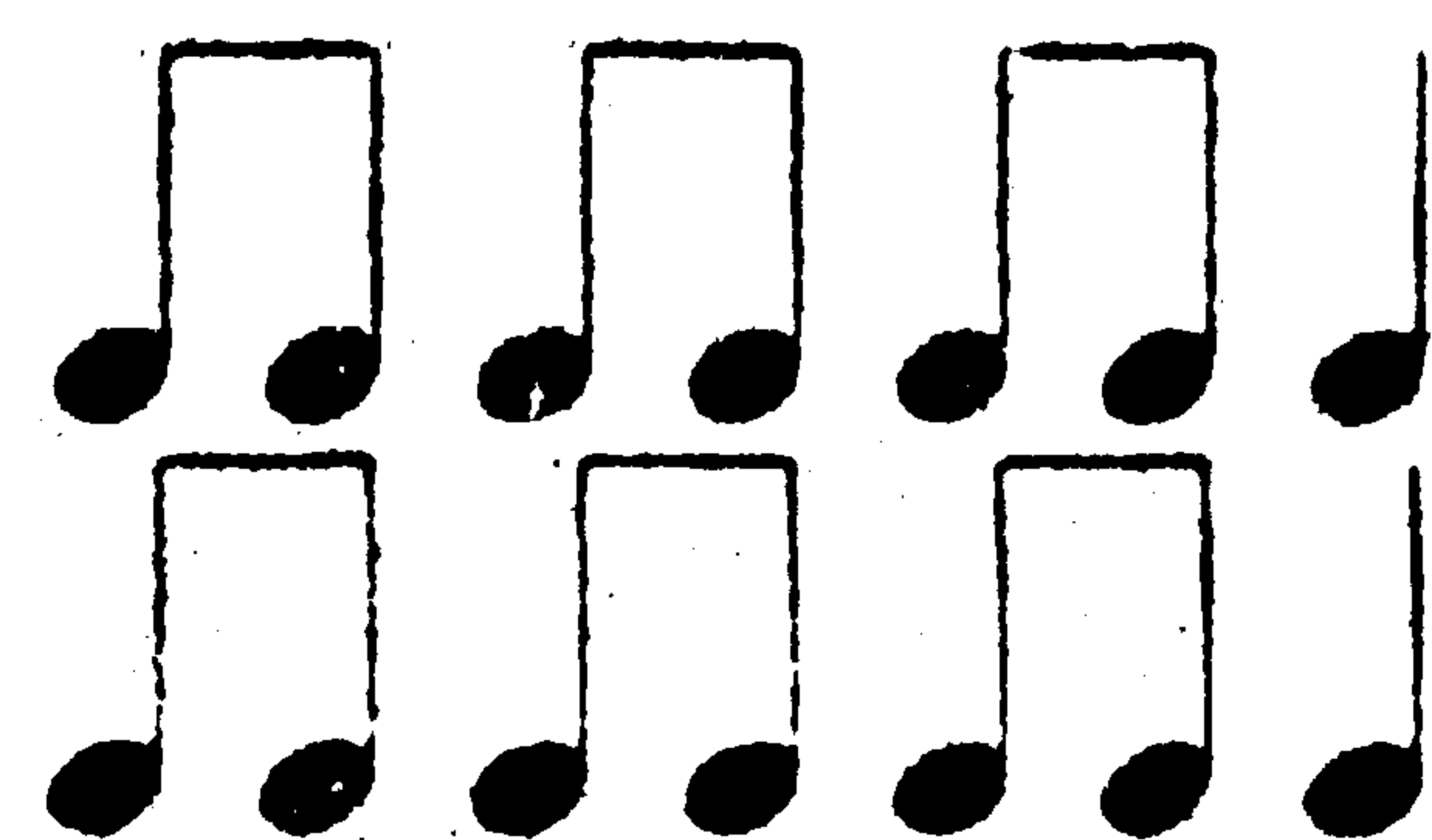
Сійся, родися,
Жито, пшениця...

Забілів від снігу гай,
Йде святий Миколай.

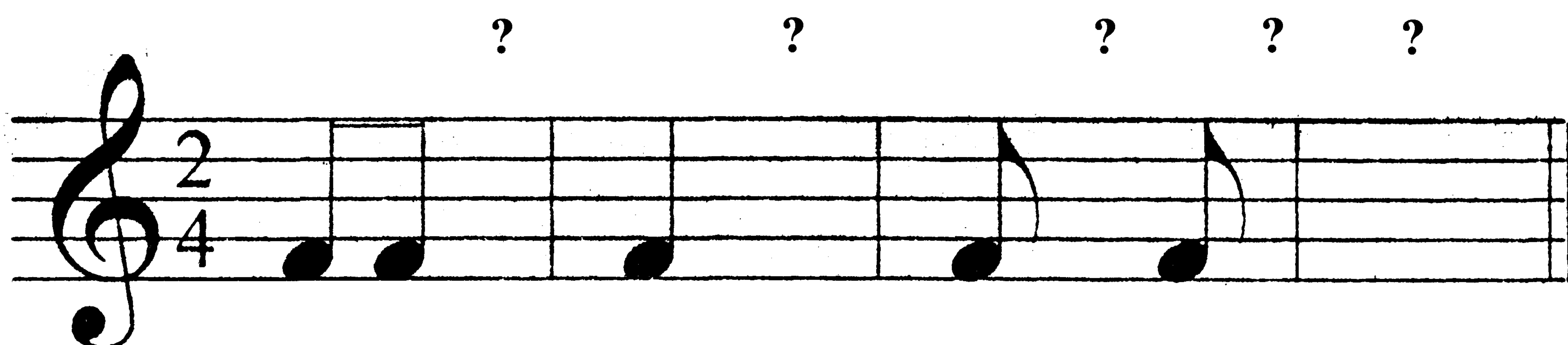
Щедрик, щедрик, щедрівочка
Прилетіла ластівочка

РОЗМІР $\frac{2}{4}$

1. Дописати потрібні тривалості.

2. Розставити тактові риси.

3. Розв'язати музично-математичні приклади.

$\text{♩} + \text{♩} =$

$\text{♩} - \text{♩} =$

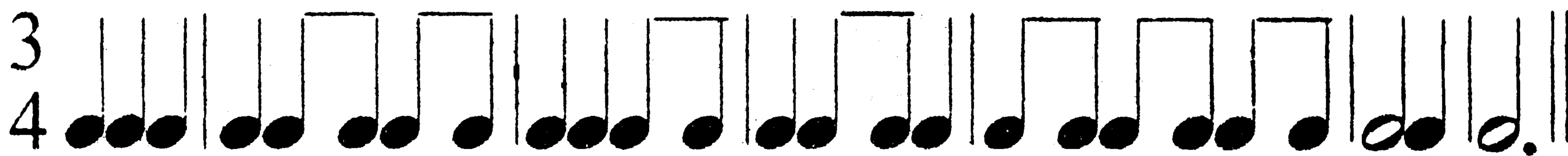
$\text{♩} + \text{♩} + \text{♩} =$

$\text{♩} - \text{♩} =$

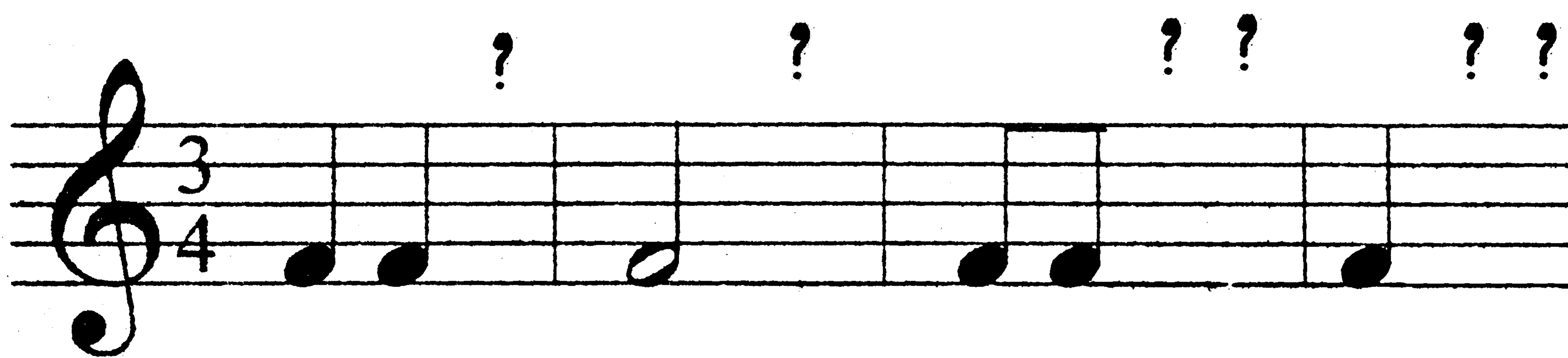
$\text{♩} + \text{♩} =$

$\text{♩} - \text{♩} =$

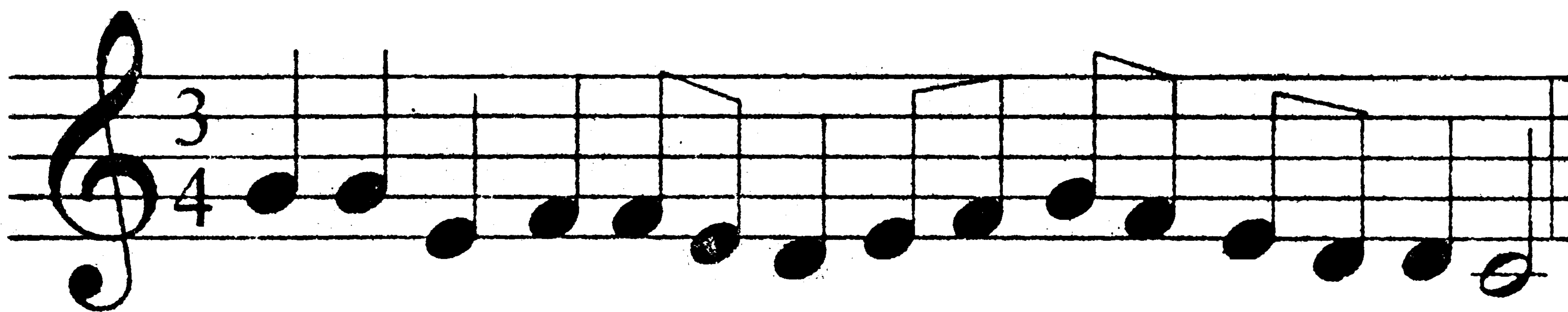
РОЗМІР $\frac{3}{4}$ ♩ ♩ ♩

1. Дописати потрібні тривалості.

2. Розставити тактові риси.

3. Розв'язати музично математичні приклади.

$$\text{quarter note} + \text{quarter note} + \text{quarter note} =$$

$$\text{half note} - \text{quarter note} =$$

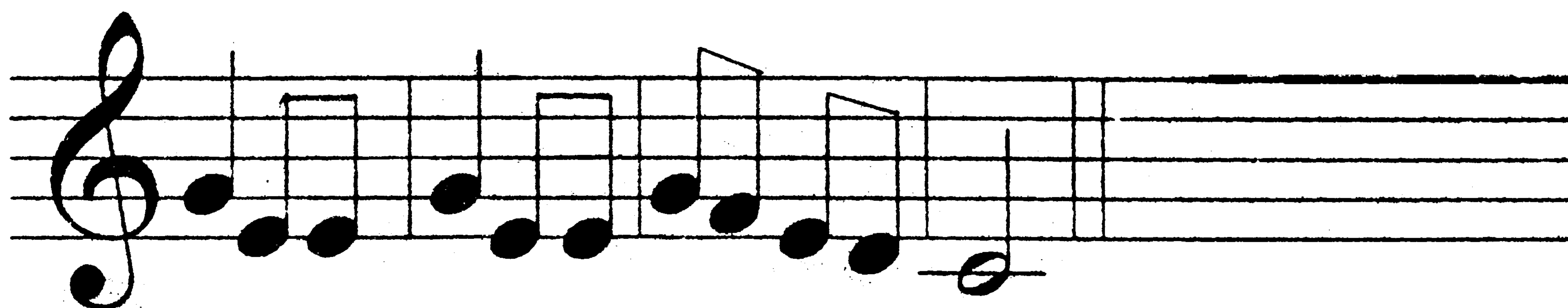
$$\text{half note} + \text{quarter note} =$$

$$\text{half note} - \text{half note} =$$

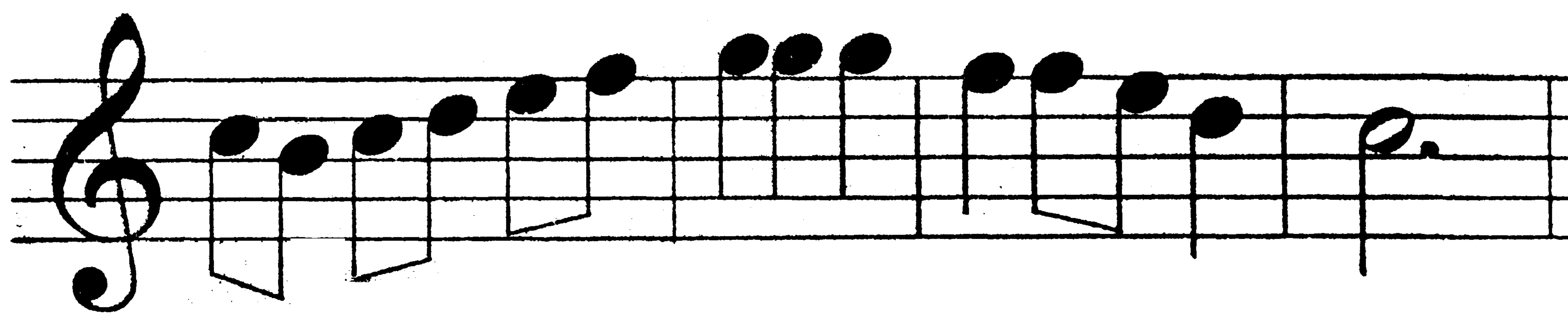
$$\text{quarter note} + \text{quarter note} =$$

$$\text{half note} - \text{quarter note} =$$

4. Визначити розмір в мелодіях.

5. *Дописати пропущені паузи.*

РОЗМІР $\frac{4}{4}$

1. *Дописати потрібні тривалості.*

2. Розв'язати музично-математичні приклади.

$$\text{♩} + \text{♩} + \text{♩} + \text{♩} = \quad \circ - \text{♩} - \text{♩} =$$

$$\text{♩} \text{♩} + \text{♩} \text{♩} + \text{♩} \text{♩} + \text{♩} \text{♩} = \quad \circ - \text{♩} =$$

$$\text{♩} + \text{♩} = \quad \circ - \text{♩} =$$

3. Дописати пропущені паузи.

?   ? ?   ?   ?   ?

A musical staff in 4/4 time with a treble clef. The notes are: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. There are question marks above the staff in the first, second, third, sixth, seventh, and eighth measures, indicating missing notes or rests.

4. Розставити тактові риски.

A musical staff in 4/4 time with a bass clef. The notes are: quarter note G2, quarter note A2, quarter note B2, quarter note C3, quarter note B2, quarter note A2, quarter note G2. There are missing bar lines between the notes, and the task is to place them correctly.

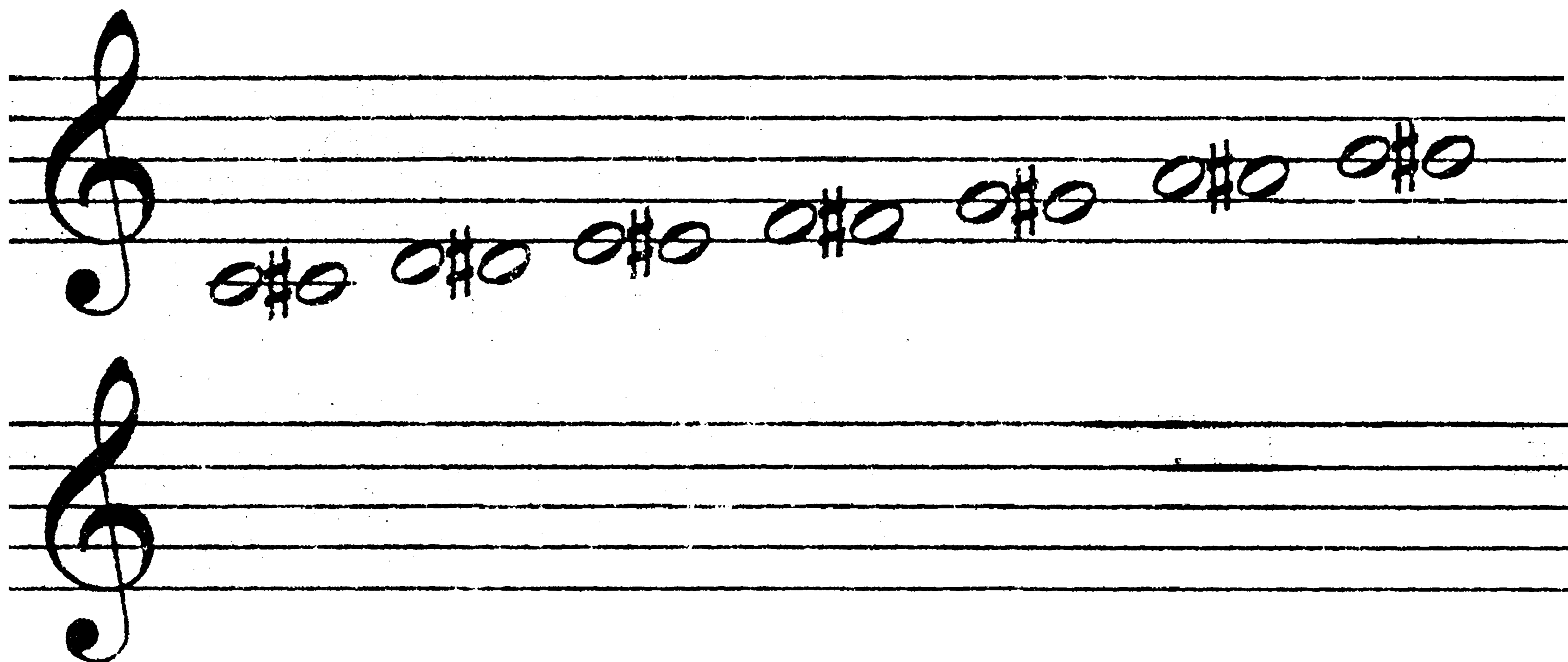
Диктанти.

Blank handwriting practice lines consisting of multiple sets of horizontal lines for writing.

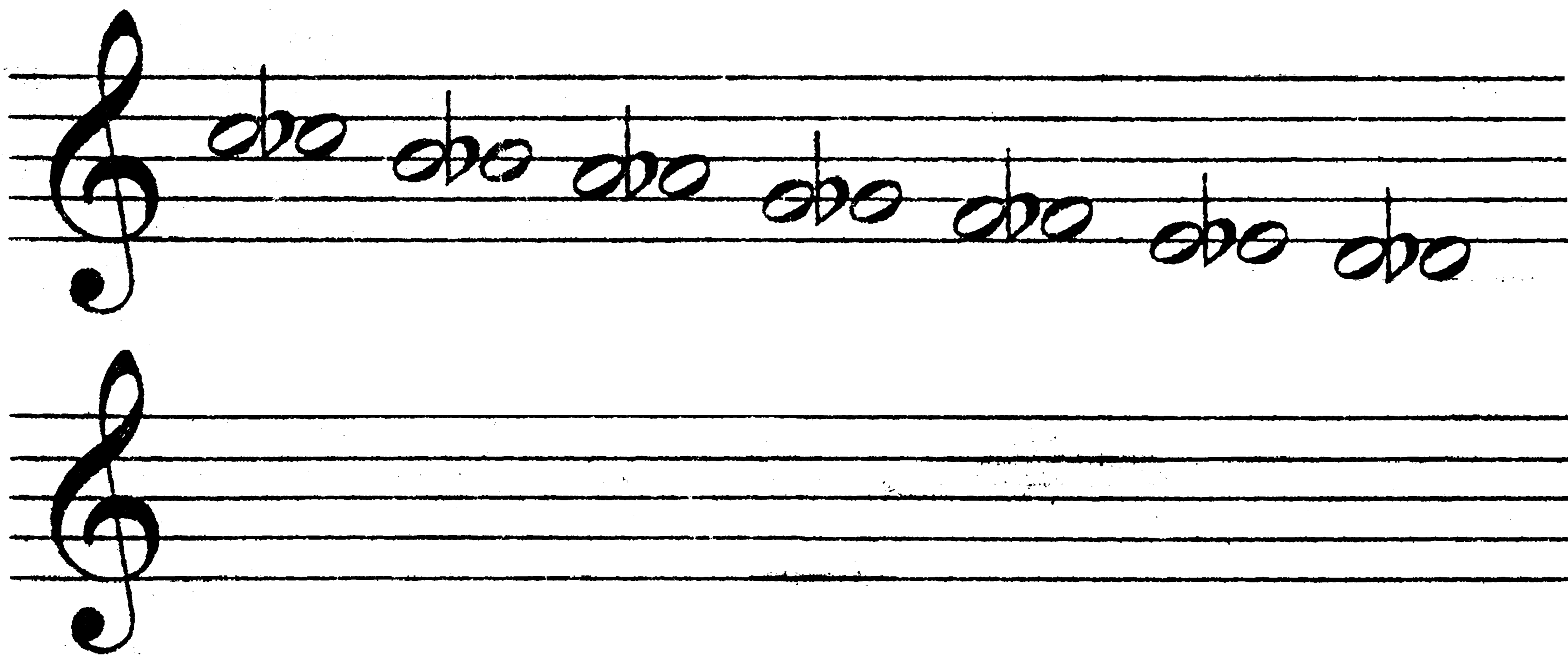
ЗНАКИ ПІДВИЩЕННЯ ТА ПОНИЖЕННЯ ЗВУКІВ

- Дієз   ♭ - бемоль   ♮ - бекар

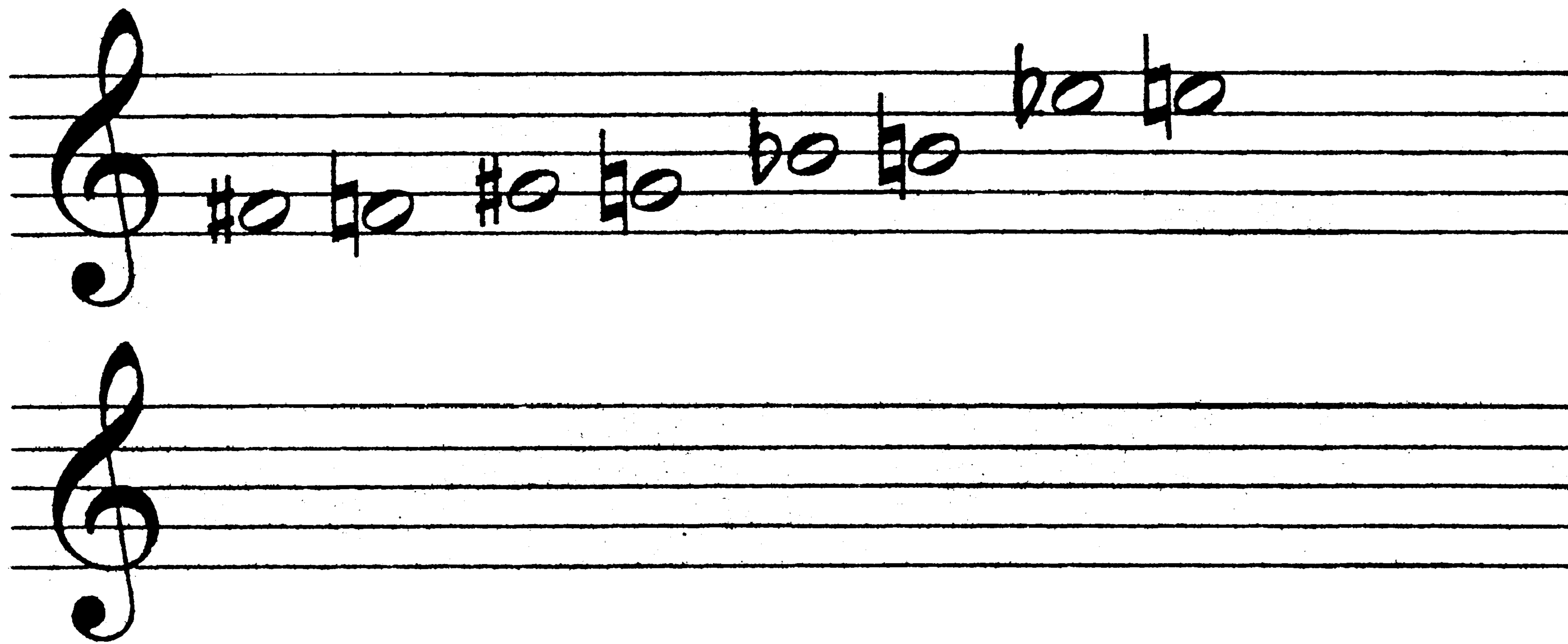
- Дієз підвищує звук.

♭ - Бемоль понижує звук

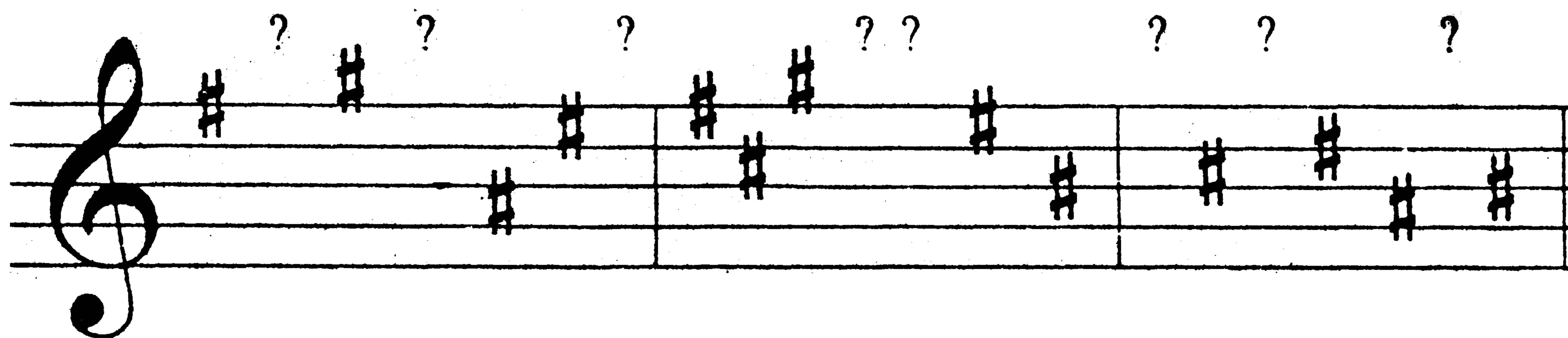
 - Бекар скасовує дію # i b

1. Порядок написання дієзів в ключі.

2. Вставити пропущені дієзи.

3. У потрібному порядку записати в ключі вказану кількість дієзів.

A musical staff with four treble clefs. Above each clef is a number and a sharp symbol (#) indicating the number of sharps to be written in the key signature. The numbers are 3#, 5#, 2#, and 4# from left to right.

4. Записати вказані дієзи біля нот.

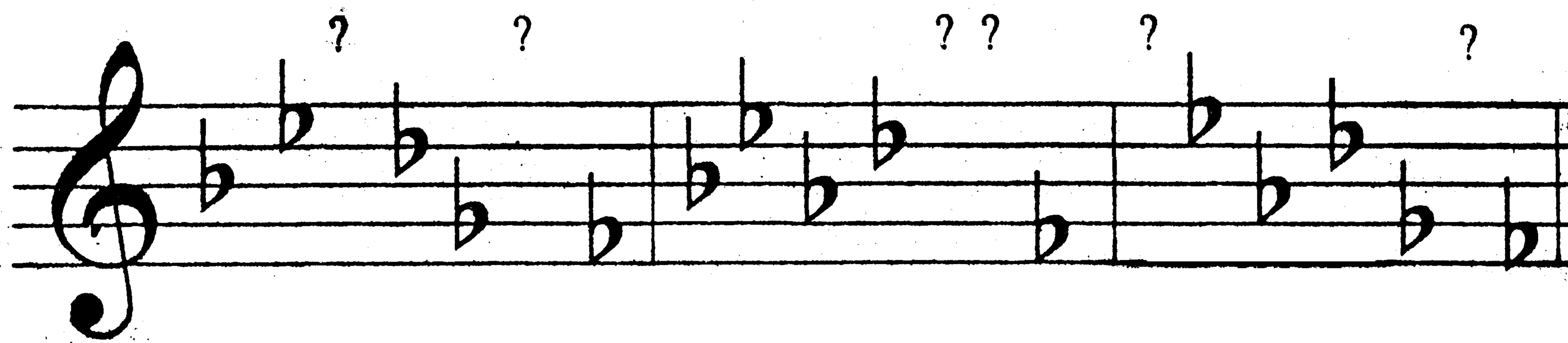
A musical staff with a treble clef. The first note is a whole note on the second line (F4), with a sharp sign (#) placed to its left. Below the staff, the notes are labeled with their Ukrainian names: фа, ре, соль, до, мі.

1. Порядок написання бемолів в ключі.

A musical staff with a treble clef. The notes are: C4 (flat), D4 (flat), E4 (flat), F4 (flat), G4 (flat), A4 (flat), B4 (flat). Below the staff, the notes are labeled with their Ukrainian names: сі, мі, ля, ре, соль, до, фа.

An empty musical staff with a treble clef, intended for practice.

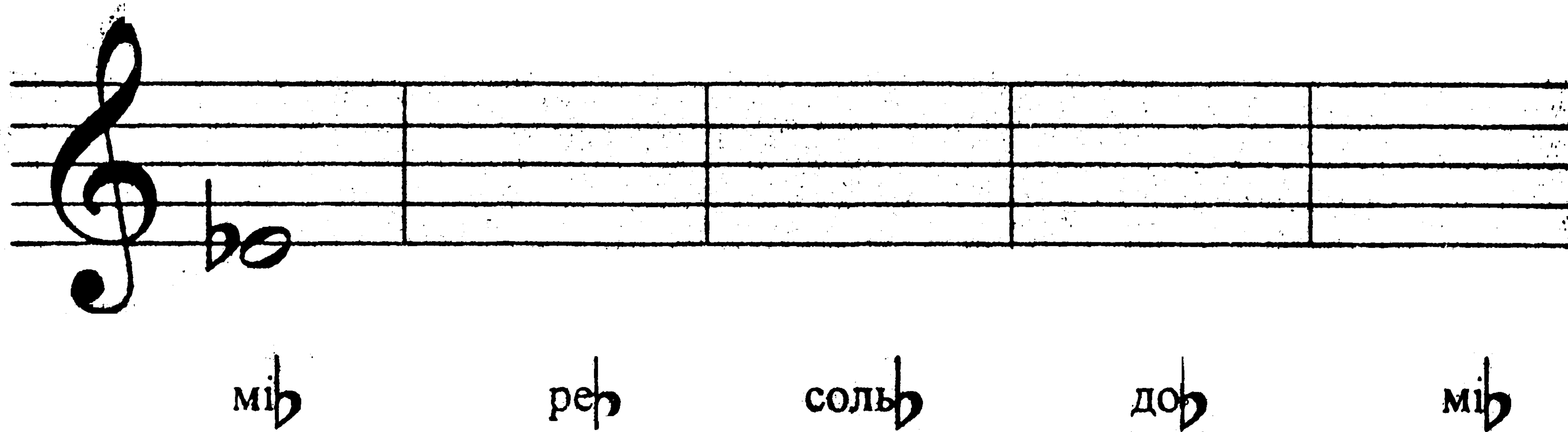
2. Вставити пропущені бемолі.

3. У потрібному порядку записати в ключі вказану кількість бемолів.

4. Записати вказані бемолі біля нот.

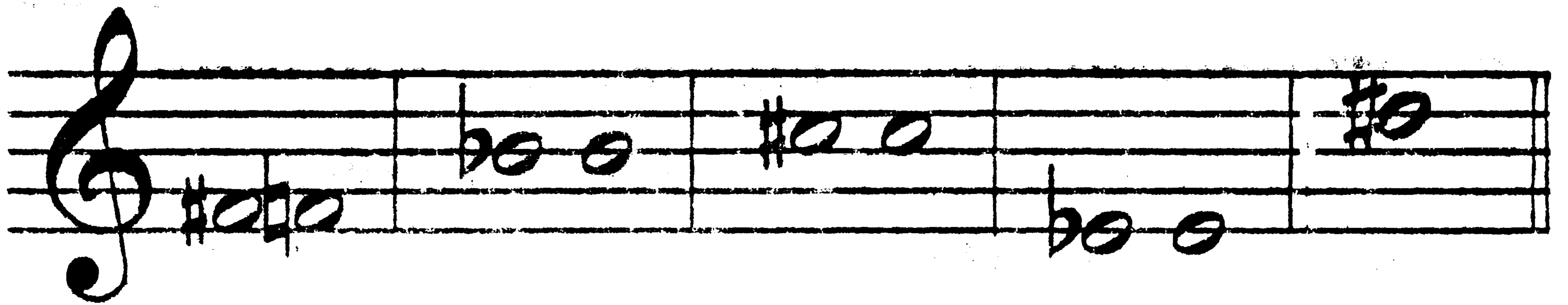

5. Дописати однаково звучачі ноти.

6. Скасувати вказані біля нот знаки.

Диктанти.

МАЖОРНІ ГАМИ.

Гама – розміщення звуків у порядку висоти від тоніки до тоніки, вгору і вниз.

Тоніка – 1 ступінь гама.

Гама має сім ступенів, що позначаються римськими цифрами.

I II III IV V VI VII

1 2 3 4 5 6 7

1. Гама До мажор.

Стійкі ступені. Нестійкі ступені

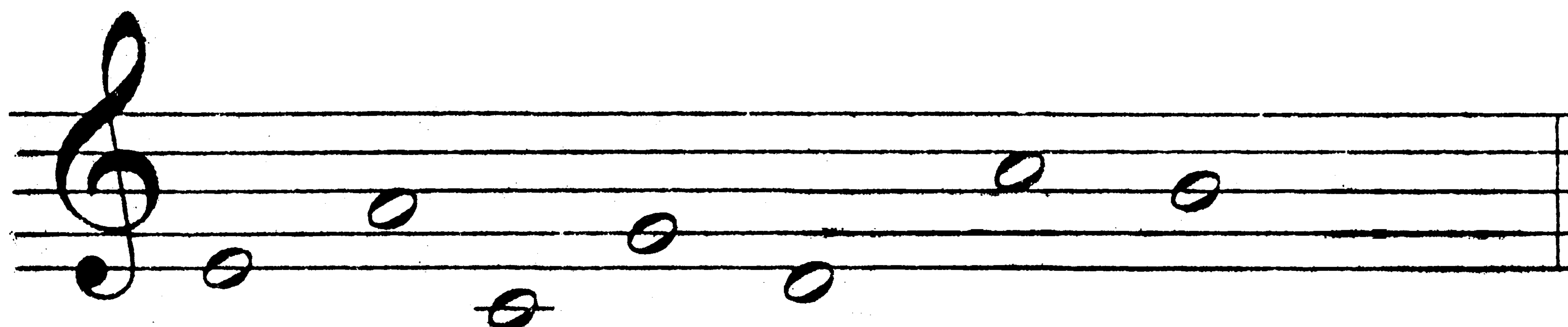
I II III IV V VI VII I I III V VII II IV VI

2. До мажор

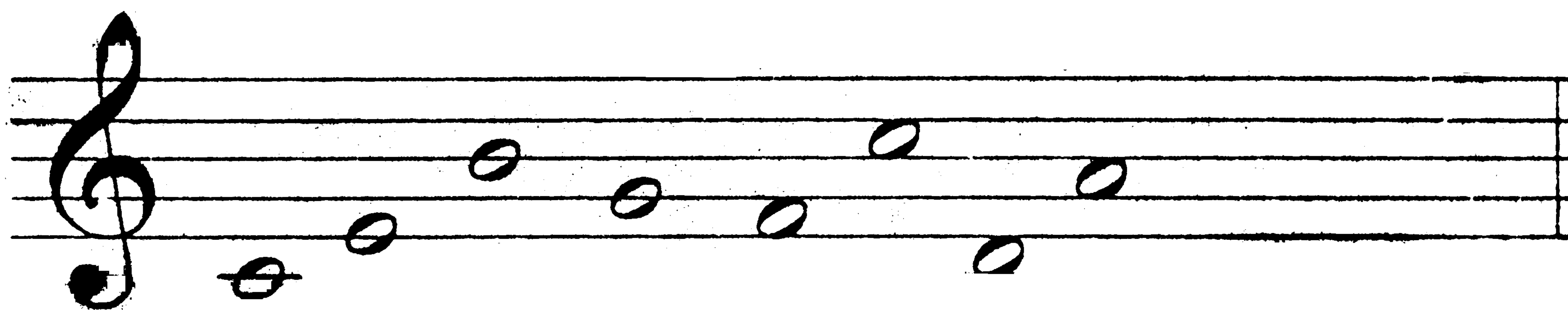
<i>Стійкі ступені гама</i>	<i>I III V</i>
<i>Нестійкі ступені гама</i>	<i>II IV VI VII</i>
<i>Увідні ступені</i>	<i>VII II</i>

3. Підписати ступені під нотами.

До мажор

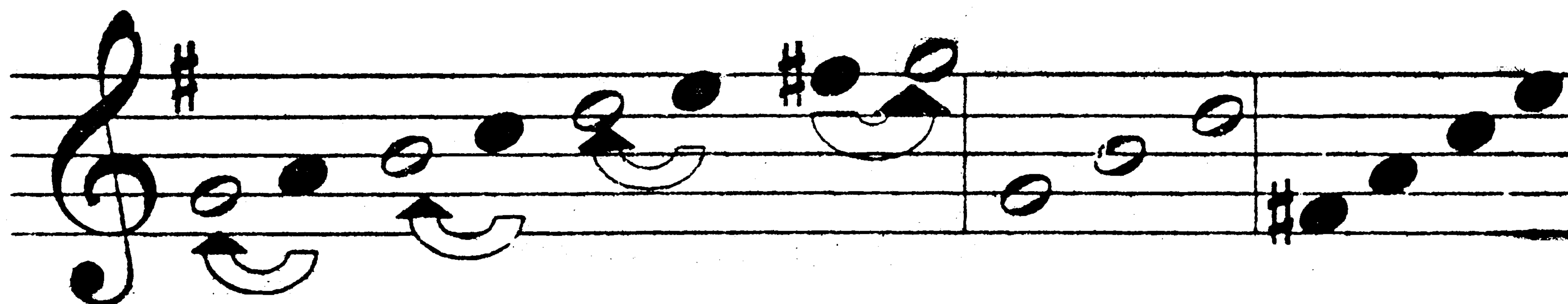

4. Нестійкі ноти зафарбувати синім кольором.

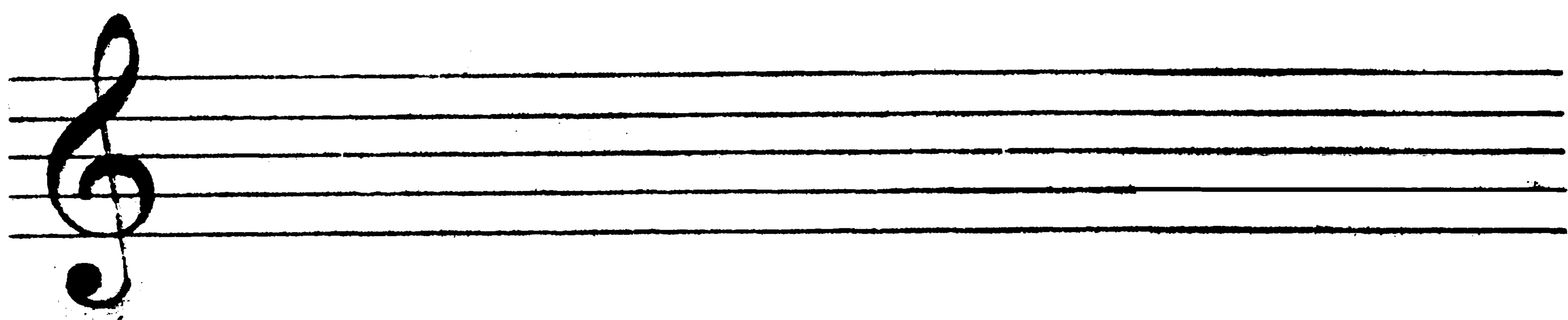
5. Гама Соль мажор.

Стійкі ступені. Нестійкі ступені

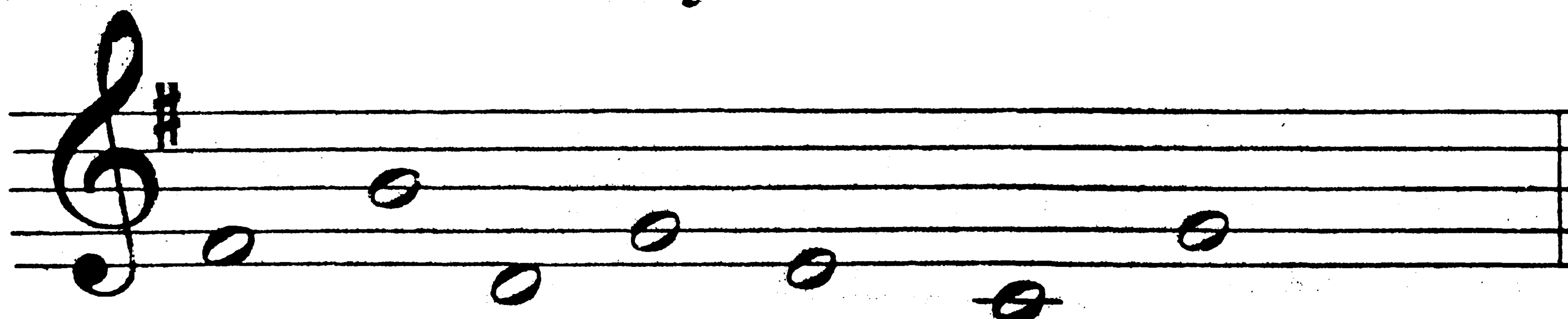

I II III IV V VI VII I I III V VII II IV VI

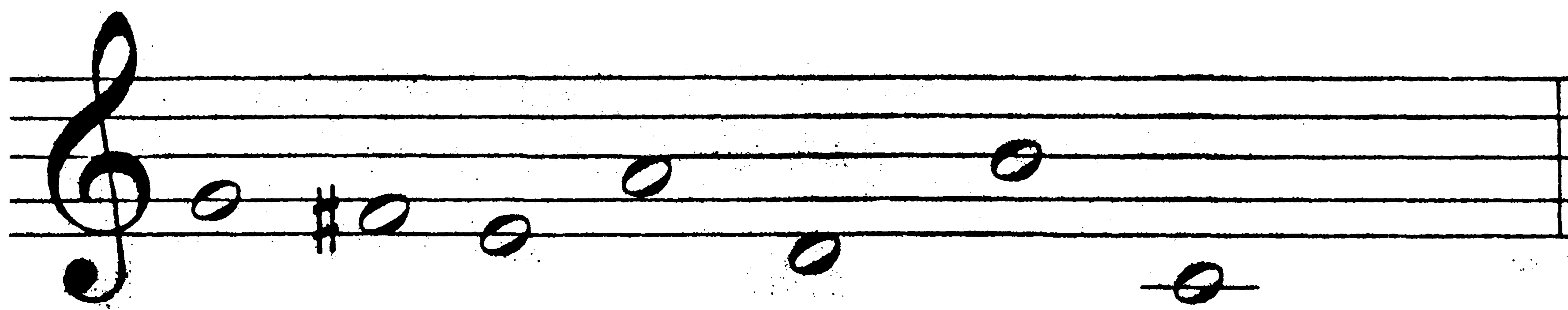
6. *Соль мажор*

7. *Підписати ступені під нотами.*

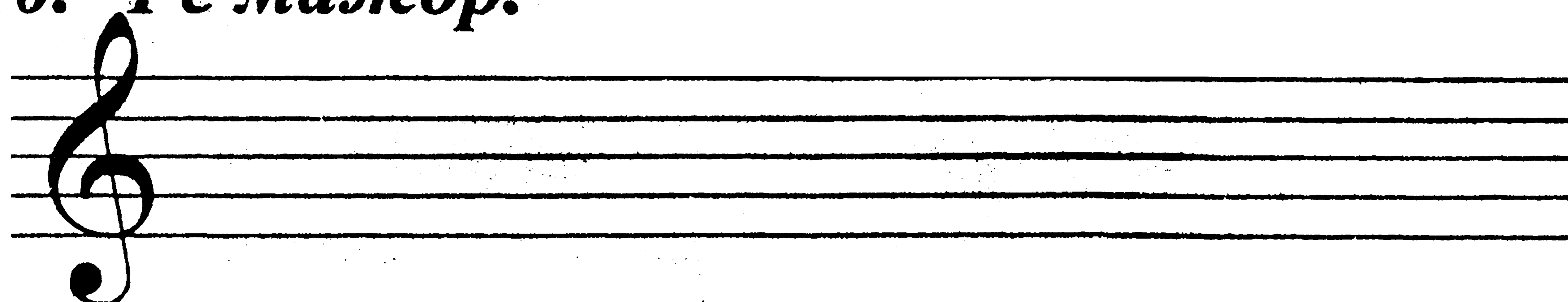
8. *Нестійкі ступені зафарбувати синім кольором.*

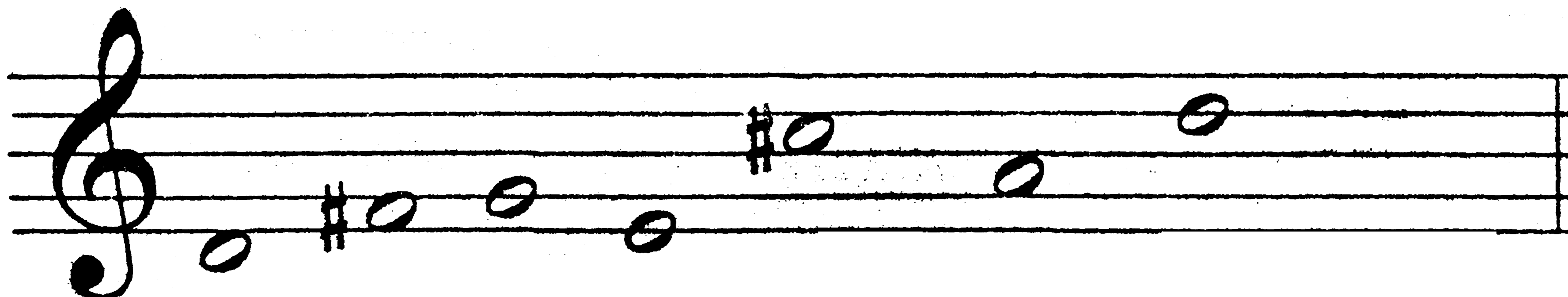
9. *Гама ре мажор.*

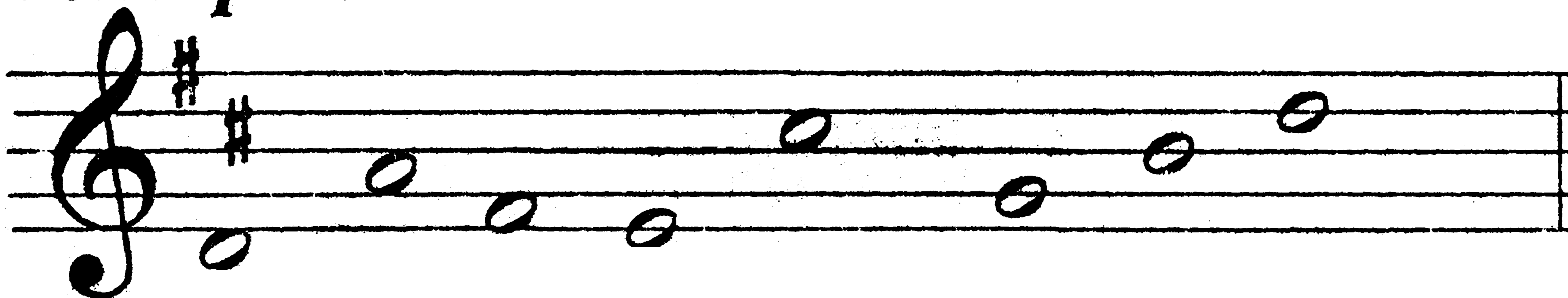
10. *Ре мажор.*

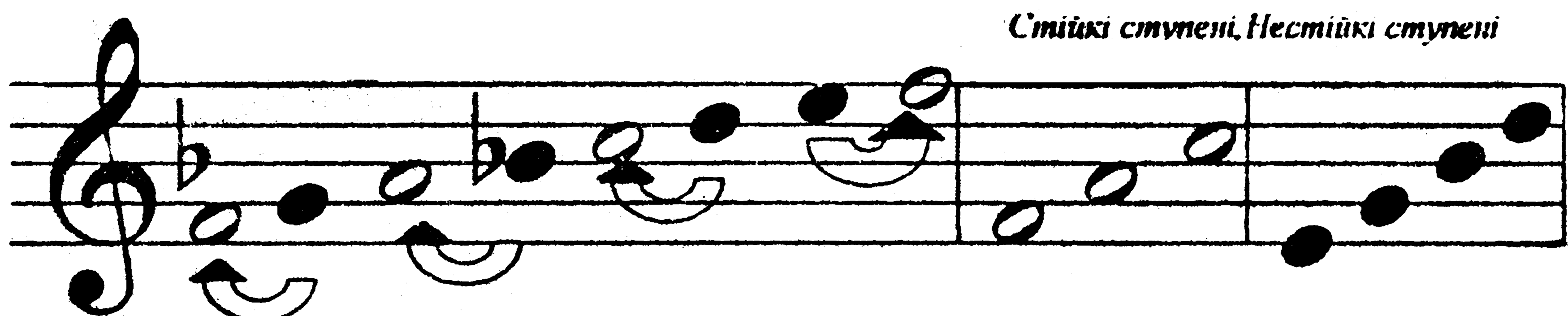
11. Підписати ступені під нотами.

12. Нестійкі ступені зафарбувати синім кольором.

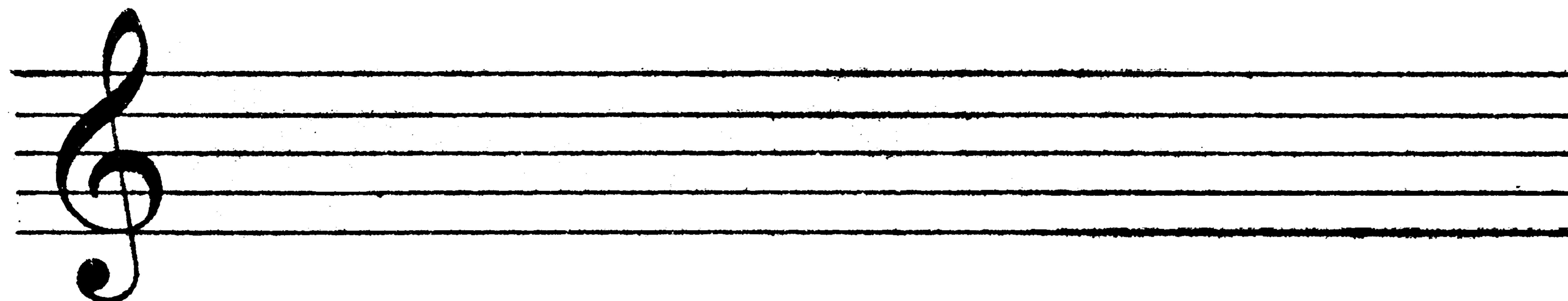

13. Гама Фа мажор.

I II III IV V VI VII I I III V VII II IV VI

14. Фа мажор.

15. Підписати ступені під нотами.

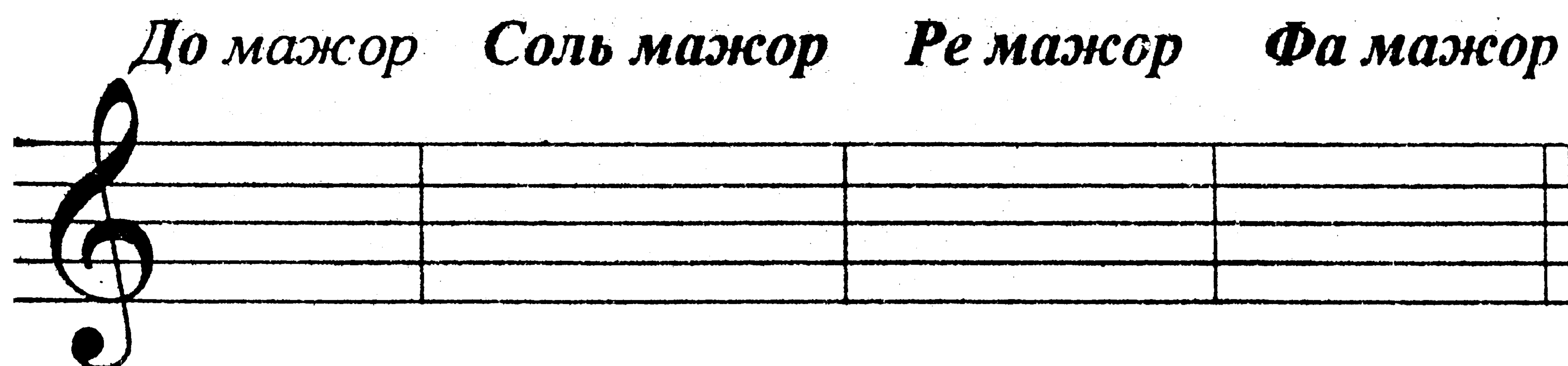
16. Стійкі ступені зафарбувати червоним кольором, а нестійкі синім.

17. Записати знаки в тональностях.

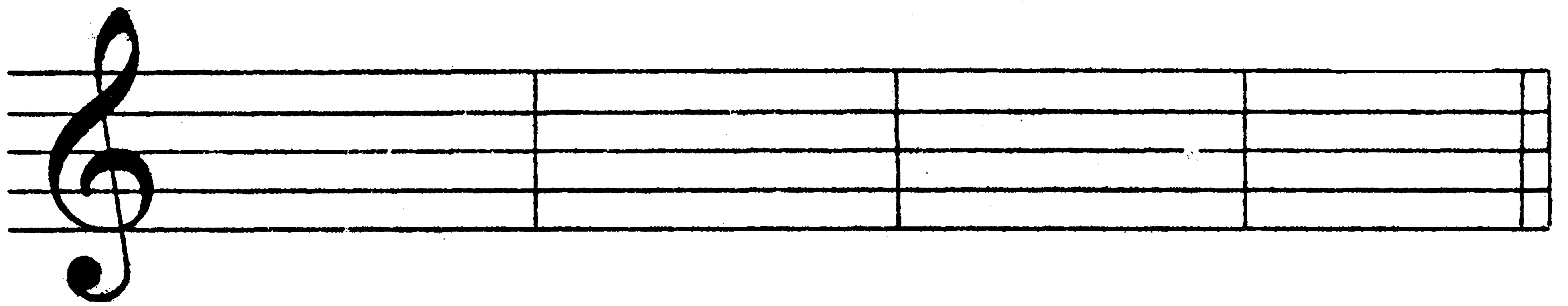

18. Записати стійкі ступені в тональностях.

19. Записати нестійкі ступені в тональностях

До мажор Соль мажор Ре мажор Фа мажор

20. Записати вказані ступені в різних тональностях.

Фа мажор *До мажор*

I V IV III II VII I I V IV III II VII I

Ре мажор *Соль мажор*

I V IV III II VII I I V IV III II VII I

21. Розв'язання увідних ступенів.

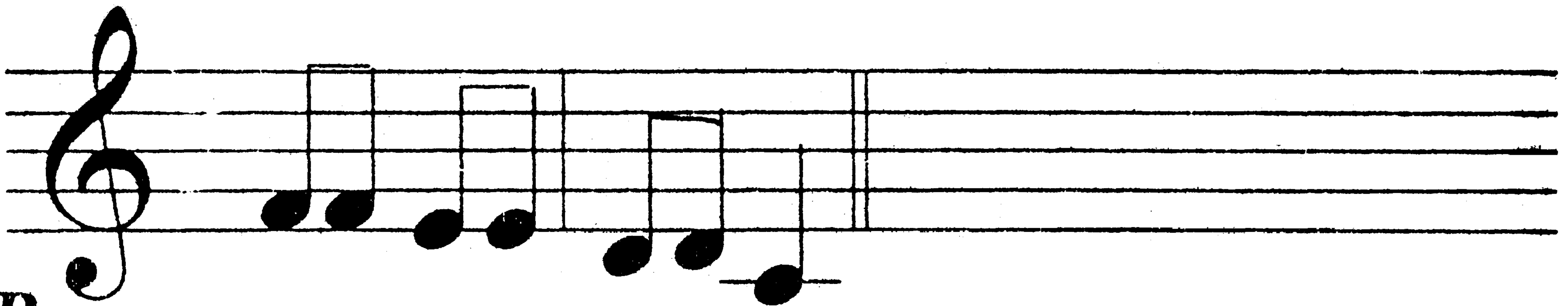
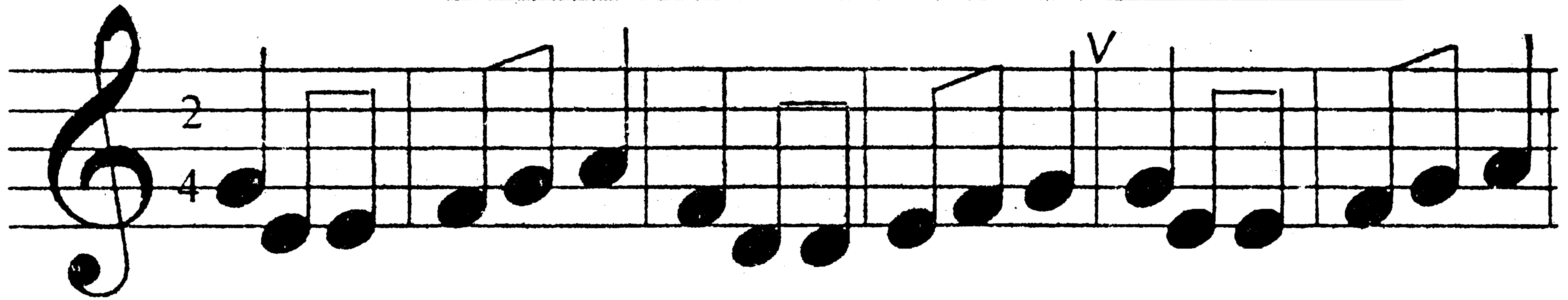
До мажор Соль мажор Ре мажор Фа мажор

VII I II VII I II VII I II VII I II

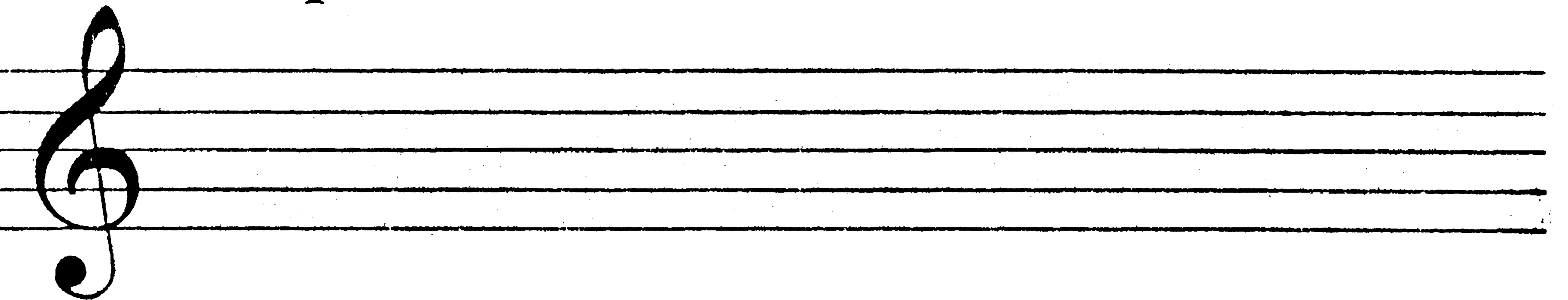
ТРАНСПОЗИЦІЯ.

Транспозицією називається перенесення мелодії в іншу тональність.

Тональність _____

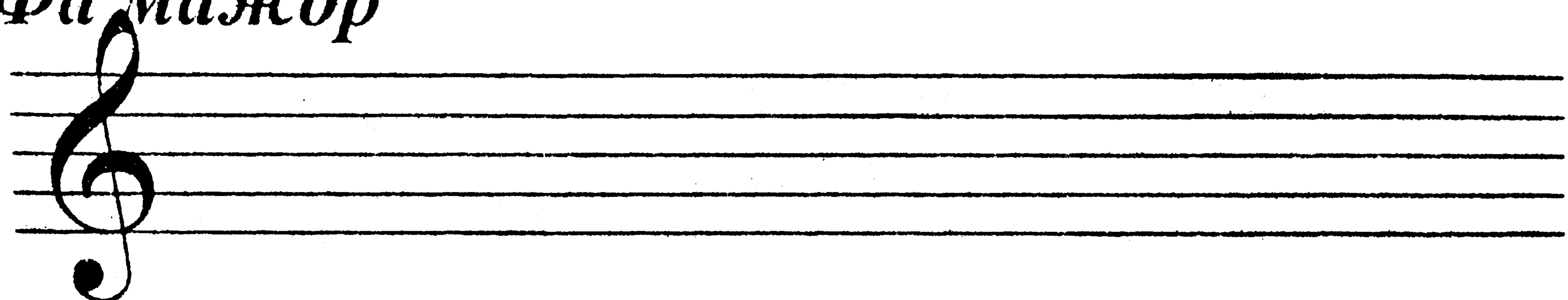
Ре мажор

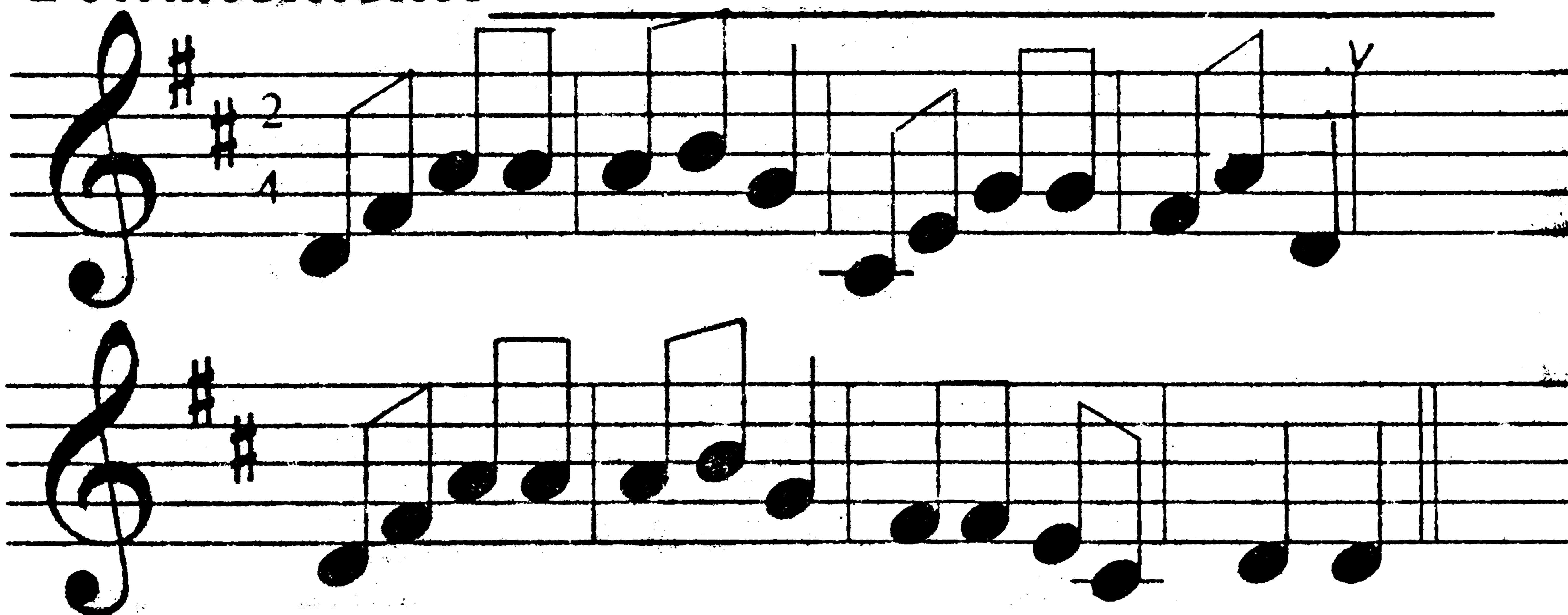
Тональність _____

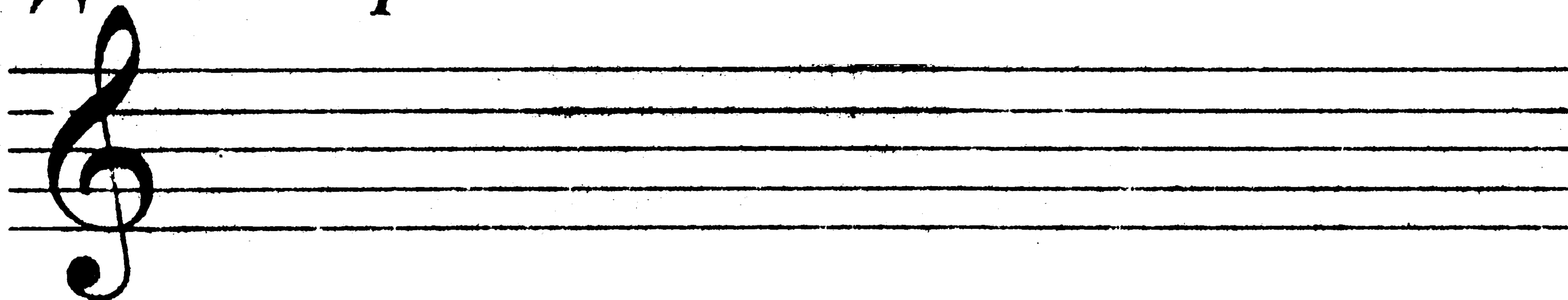
Фа мажор

Тональність

До мажор

ІНТЕРВАЛИ.

В музиці існує вісім інтервалів:

ПРИМА	1
СЕКУНДА	2
ТЕРЦІЯ	3
КВАРТА	4
КВІНТА	5
СЕКСТА	6
СЕПТИМА	7
ОКТАВА	8

1.

Прима Секунда Терція Кварта Квінта Секста Септіма Октава

A musical staff in treble clef showing intervals from Prime to Octave. The notes are placed on the lines and spaces of the staff. Below the staff, the intervals are numbered 1 through 8.

Interval	Notes
1	C4, C4
2	C4, D4
3	C4, E4
4	C4, F4
5	C4, G4
6	C4, A4
7	C4, B4
8	C4, C5

2. Побудувати інтервали від вказаних звуків.

Five musical staves in treble clef for interval construction. The first staff contains a sequence of notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. The second staff contains a sequence of notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. The third, fourth, and fifth staves each contain a single note: C4, D4, and E4 respectively.

3. Побудувати секунди від вказаних звуків.

4. Знайти секунди і зафарбувати синім кольором.

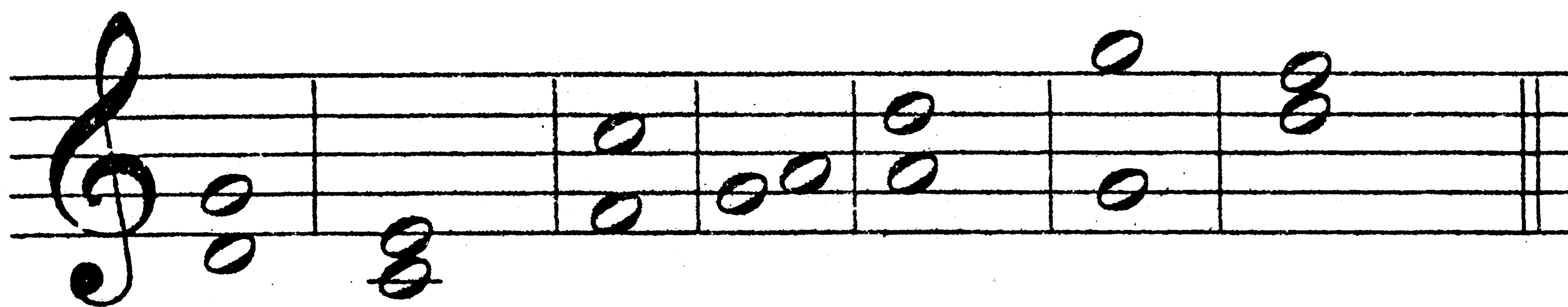
5. Побудувати терції від вказаних звуків.

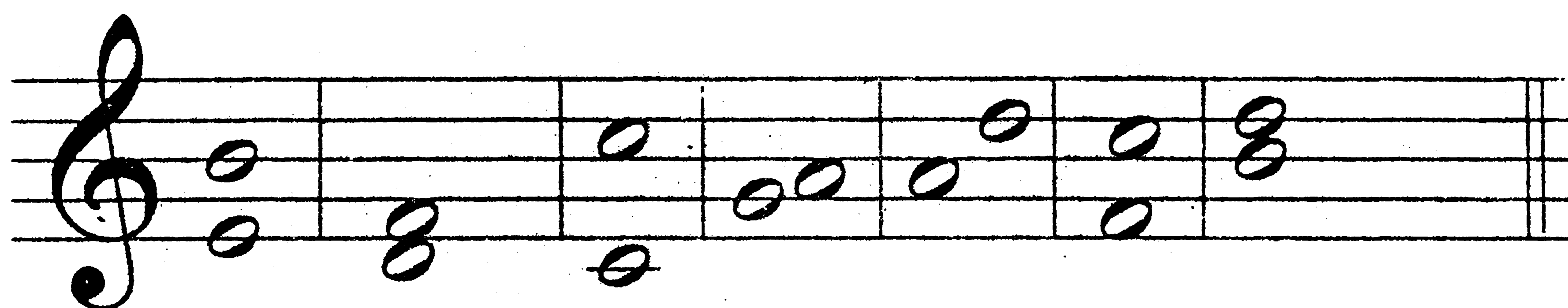
6. Знайти терції і зафарбувати червоним кольором.

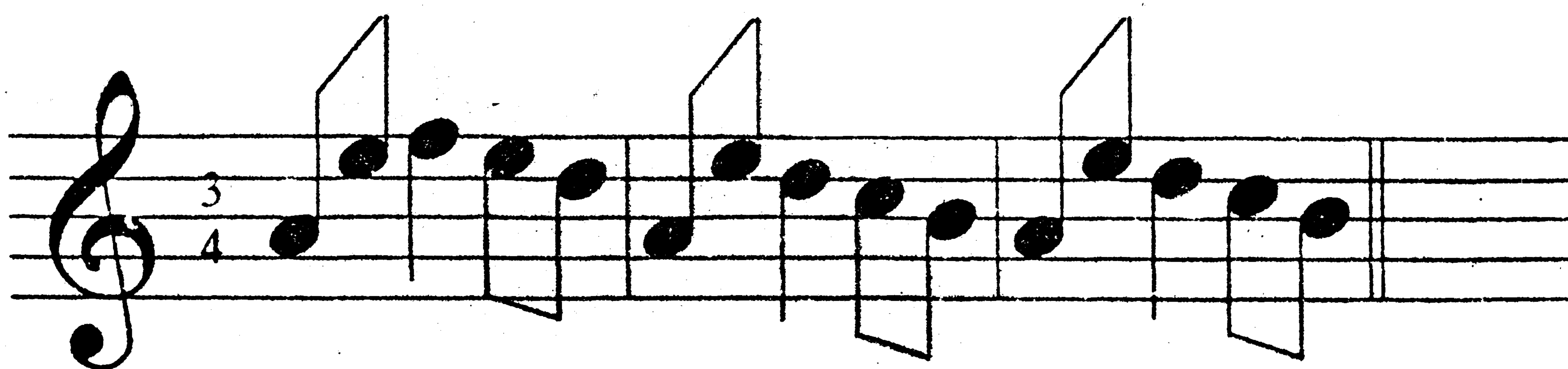
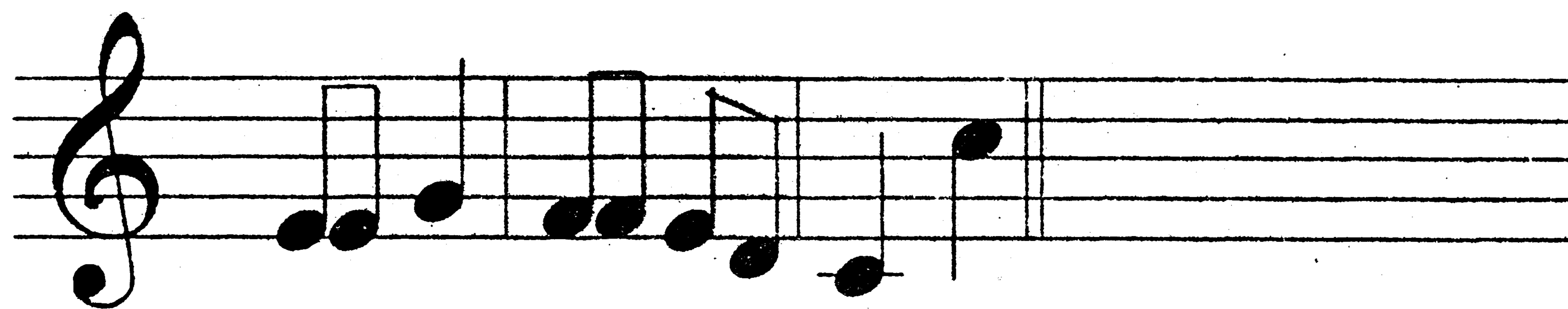
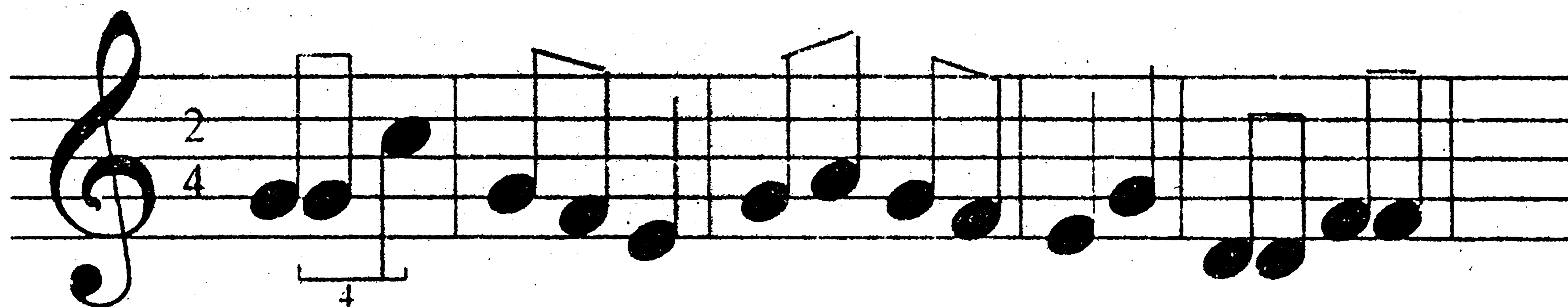
7. Знайти квартали і зафарбувати жовтим кольором.

8. Підписати цифрами інтервали.

9. Знайти в мелодії і позначити знайомі інтервали.

Навчально-методичне видання

Ткаченко Ірина Євгенівна

РОБОЧИЙ ЗОШИТ З СОЛЬФЕДЖІО

І клас

Методичний посібник

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп'ютерна верстка

Т.Б.Борисова
Т.Б.Борисова
Т.В.Кравченко

Підпис до друку 1270.02 Формат 60 x 84/1/16 _____ Папір др.апароб.
Друк офсетний. Обл.-вид.арк. 4,5 Умови др.арк. 3,25 Наклад 200. Зам. 199

Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв
01015, м. Київ, вул.Січневого повстання, 21